



Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

IETS NIEUWS

Het jaar **1994** na de geboorte van Christus is begonnen. De jaren tellen maar door, het ene na het andere. Maar is God in al die jaren verder gekomen?

Toen de apostel Petrus over zijn afscheid nadacht, hoorde hij de vraag aankomen (2 Petr. 3): is er sinds de schepping eigenlijk wel iets veranderd? Een vraag voor spotters in de laatste dagen. God heeft wel gesproken van zijn afkeer van het kwaad en zijn vaste voornemen het te wreken, maar wat is er van terecht gekomen?

Petrus wijst op de zondvloed. Toen heeft God een daad gesteld, een duidelijk sprekende daad. De zonde van de mensen blijft in de hemel niet onopgemerkt en reacties blijven niet uit. Wie aan het uitblijven van Gods oordeel de conclusie verbindt dat de Here het allemaal wel goed vindt, vergist zich. Deze wereld zal geoordeeld worden, en de goddelozen kunnen hun ondergang tegemoet zien. De Here is daar volstrekt duidelijk over geweest.

Er zit ook een andere kant aan de genoemde vraag: is er al iets terecht gekomen van al het goede dat de Here beloofd heeft? Hij was toch vast van plan verlossing tot stand te brengen voor zijn **volk**? Wat is daarvan te zien? Gods volk Israël woont bedreigd temidden van een kokende volkenzee. Het heil voor de wereld is uitgebleven en de volgelingen van Jezus Christus bieden een verdrietig schouwspel. Daar is weinig heerlijkheid aan.

Op de een of andere manier slaat die vraag ook heel makkelijk neer in een gelovig hart. Is God al verder gekomen? De geschiedenis laat niet een geleidelijke opgang van het **koninkrijk** van God zien. Integendeel, het is een geschiedenis van vallen en breken. Als de vraag naar de vorderingen van Gods verlossingswerk bij de gelovigen wortel schiet, groeit er een gebed, een klacht.

Rachel en de Here

In Jeremia 31 : **15-20** voert de Here een samenspraak op tussen Hem en Rachel. Beiden laten ze hun hart spreken. Rachel huilt met heel haar wezen, moeder Rachel, de favoriete vrouw van aartsvader Jakob. Ze is gestorven na de geboorte van haar tweede kind, Benjamin. Maar je kunt je voorstellen dat ze heel wat verdriet zou hebben gehad over haar nakomelingen als ze vanuit haar graf had kunnen volgen wat er met hen gebeurd is. Van Jozefs onvrijwillige tocht naar Egypte tot de ondergang van het **tienstammenrijk** in **721** v.Chr. Van Benjamins vernedering in de richterentijd tot de deportatie samen met Juda naar Babel. Er waren wel mooie momenten: Jozef als verlosser van Israël op de troon van Egypte, Saul de zoon van Kis koning over alle stammen, Efraïm in een leidende rol in het tienstammenrijk. Maar die verbleekten in de schemering van Gods oordeel.

HOOFDARTIKEL

Iets nieuws

R. ter Beek

KERKELIJK LEVEN

Pleiten op beloften

B. Luiten

KERKELIJK LEVEN

Verandert de hervormde kerk?

R. ter Beek

KERK IN ORDE

Afbakening van de ambten vandaag

M. te Velde

VAN DE REDACTIE

Wisseling redactie

W. G. de Vries

OP MAAT

Leren geloven via de catechismus

H. Folkers

Verschenen

BOEKBESPREKING

Van werkelijkheid naar ideaal

Wat heeft het voor zin?

G. J. van Middelkoop

PERSSCHOUW

W. G. de Vries

UIT DE KERKEN

Nu huilt ze bittere tranen in **Rama aan** de noordgrens van het gebied van Juda. Daar worden de ballingen bij elkaar gedreven in kampen en voorbereid op het vertrek naar Babel. Het is kort na de val van Jeruzalem in 586 v.Chr. Honderdveertig jaar na de ballingschap van Efraïm en Manasse, staat nu ook Benjamin op het punt te vertrekken. Dan zijn al haar kinderen weg uit het land. Dan is het uit voor Rachel en blijft ze eeuwig in de rouw. Maar de Here komt haar troosten (16-17). Rachel heeft haar kinderen niet voor niets ter wereld gebracht. Ze zullen terugkeren, zo verzekert de Here. Benjamin en de zonen van Jozef, Manasse en Efraïm komen terug.

Het troetelkind

De Here voert Efraïm sprekend in, de zoon van Jozef die in het noordrijk de leiding kreeg (18-19). Efraïm heeft berouw. Hij schaamt zich voor zijn verleden. Hij ziet in dat hij terecht gestraft is. Hij doet een beroep op Jahwe: 'bekeer mij, dan zal ik mij bekeren, want Gij, HERE, zijt mijn God'. De Here laat Rachel weten wat dit gebed bij Hem losmaakt (20). Tegenover de wanhopige moeder laat Hij weten dat als **Efraïm** Hem door de gedachten speelt, Hij zichzelf moet inhouden om niet onmiddellijk in actie te komen. Je kunt zelfs verklaren: telkens als Ik hem aanklaag, in staat van beschuldiging stel, slaat mijn liefde voor Hem toe.

Ons verplaatsend in Rachel voelen we de vraag opkomen: Efraïm heeft wel vaker berouw gehad en een beroep op U gedaan. Maar hoe diep zit dat? Die vraag wordt beantwoord door de ontboezeming van Jahwe: Efraïm is toch zeker mijn lievelingszoon, mijn troetelkind. Daarom kan Rachel haar tranen drogen. Daarom mag ze ervan uitgaan

dat haar nakomelingen niet verloren gaan in de verstrooiing. God heeft ze lief. 'Daarom is mijn binnenste over hem ontroerd, Ik zal Mij zeker over hem ontfermen, luidt het Woord des HEREN'.

Gelukkig: niet de diepgang van Efraïms bekering is het arguement voor Gods genade. Gods ontferming komt voort uit zijn eigen liefde.

En die ontferming is machtig. De Here richt zich nu tot Efraïm zelf en via hem tot de tien stammen (21-22a). Hij kan Rachel volgen. De Here vertolkt de zorgen van Rachel. Haar verdriet is zijn zorg. Als zij de moeder is, Hij is de vader. Hij spreekt Efraïm vaderlijk **aan**. Om die rolwisseling compleet te maken spreekt Hij Israël aan als zijn dochter. 'Keer terug, meisje Israël, keer terug naar uw steden hier. Hoe lang zult ge aarzelen, afkerige dochter?'

Dat is niet zomaar een verzoek. Dat is geen smeekbede ten einde raad. Niet als de Here het zegt. Het is een belofte. Dat blijkt uit wat vooraf gaat: merk uw huizen en uw land, baken uw bezit af, onthou de weg die u volgt. Dat zult u nog nodig hebben. Uw steden hier blijven voor u liggen. Het blijkt ook uit het volgende. De Here zelf beantwoordt de vraag: hoelang zult u nog aarzelen? Dat antwoord is: totdat Ik een eind maak aan uw gedraai.

Een vernieuwde bruid

Op dit absolute dieptepunt voor Rachel – maar voor welke Israëliet niet? – maakt de Here duidelijk hoe koersvast Hij is. Hij komt aan het eind van de weg waar de roeping van Abraham **Isaak** en Jakob het begin van vormde. Hij loopt met zijn volk de weg uit die door en uit het **slaven**-verblijf Egypte voerde.

Hoe? Jeremia vat het wonder samen (22b): Ja, de HERE schept iets nieuws op aarde: de man zal de vrouw omvatten. God en zijn volk, ze zijn als bruidegom en bruid. God spreekt van zijn 'oogappel' (Deut. 32 : 10). Maar Hosea noemt haar, en in het bijzonder de tien stammen: de afkerige (Hos. 2). Hij constateert een pijnlijk gebrek aan liefde bij Efraïm. En daarom komt er straf, daar loopt het eerste verbond stuk op. Het mankement zat diep, het was vanaf het begin al gegeven met het 'karakter' van de bruid (Deut. 32 : 16-18; 20-21).

Op dit dieptepunt mag Jeremia de gedachten van de Here lezen, en wat hij daar ziet trekt hij door. Hij schept iets nieuws: Een verbond dat niet meer stukgaat vanwege gebrek aan liefde en de daarop volgende toom. God belooft niet meer te **toornen**. Israël hoeft de straf niet meer te vrezen. Dat is niet compleet nieuw: die genade ziet Israël al. De ballingschap van Efraïm heeft 130 jaar geduurd. Die van Juda zal maar 70 jaar duren. Hoe oprecht de toom van God ook, de tederheid van de liefhebbende man blijft voelbaar.

Nee, nieuw is, dat de Here straks niet meer hoeft te toornen. 'De vrouw zal de man omvatten.' Er is iets gebeurd met de bruid. Elders heet dat: een nieuw hart. Een hart dat kan liefhebben. Dat is iets nieuws. Als je geen rekening hield met Gods gedachten, zal je dat niet aankomen. Als

DE
DE
RICE REDAC
DRS. B. TER BEE
PROF. DR. C. J. C
IEWERKERS
BAAS, DRS.
DE
ING, DRS
YELIK
Nortmanstraat 38, 8
nd voor de Re
G Kampe
Ile stukken I
k Reformat
ADMINISTRA
Jitgeverij Oc
ormat
IEME

aan & Le Cointre B.V.
res, Postbus 25, 4460
streke
Goes

6041



ADVERT
Prijs: f C

invraag
uitgever is h

ad or

je geen rekening hield met de vastberadenheid van Gods ontferming was je daar nooit opgekomen.

Niet terug achter Egypte

We horen Rachels klacht nog een keer. Matteus herinnert eraan als Jozef en Maria met het kind Jezus moeten vluchten voor Herodes, naar Egypte (**Matt.** 2). De Here verschijnt Jozef in een droom met een dringend bevel, er mag geen tijd verloren gaan. 'Sta op', zegt de engel tegen de slapende Jozef, 'word wakker, neem het kind en zijn moeder'. Het kind voorop, om Hem gaat het. 'En vlucht naar Egypte.' Ver bij Herodes en zijn invloedssfeer vandaan, naar een andere Romeinse provincie. 'En blijf daar tot nader order, tot Ik u weer zeg ergens anders heen te gaan.'

Matteus haalt hierbij eerst de profeet Hosea aan, maar het is een citaat van de Here zelf. De Here God heeft volgens Hosea 11 : 1-4 gezegd: 'Uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen'. Mijn zoon, met een kleine z. Het gaat over het volk Israël dat de Here uit Egypte geroepen heeft. Ontroerd herinnert de Here aan de tijd dat Israël nog jong was. Toen het volk begon te groeien, werd ook de afval en de ontrouw steeds groter. Matteus haalt een stukje aan uit een liefdesverklaring van de Here voor Israël, zijn volk. En die liefdesverklaring houdt weer verband met de voortdurende ontrouw die de Here het volk verwijt. Wat moet de Here met zijn liefde als het volk om toom vraagt. Hij zegt: 'Mijn hart keert zich om in Mij, ten volle wordt mijn erbarming opgewekt. Ik zal mijn brandende toom niet ten uitvoer brengen, Ik zal Efraïm niet verder verderen. Want Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden, en Ik zal niet komen in toomgloed'.

Gods oude liefde voor Israël roest niet. Zelfs Israëls talrijke zonden hebben er geen vlekken op gemaakt. De Here gaat niet terug achter de uittocht uit Egypte. Toen heeft Hij een daad gesteld waar Hij nooit spijt van zou krijgen. De liefde die Hij daar heeft laten zien blijft het beeld bepalen in de houding van de Here tegenover zijn volk.

Jezus wordt daarom in Egypte weggeborgen met het doel, dat God zou afmaken wat toen met de uittocht in Egypte begonnen was. Matteus zegt, dat er van heel het liefdesplan van God voor zijn volk niets terecht had kunnen komen als Jezus niet als baby was uitgeweken naar Egypte. Egypte als asielpaats voor de Zoon van God! Die uittocht van duizenden jaren geleden mocht niet doodlopen tegen het zwaard van Edom in de hand van Herodes. De redding van Israël moest doorgaan, al was het via Egypte. Gods hart moest immers spreken door deze Jezus. Hij redt zijn volk en stopt daar niet halverwege mee. Hij zou zichzelf nooit verloochenen!

Rachels verdriet is er nog

Ook Herodes laat zich kennen. Achter het masker van zijn leugen (tegen de wijzen) komt nu de moordenaar te voorschijn. Ook satan laat zich kennen. Hij telt een leven niet. Hij is niet de schepper, hij lijkt er zelfs niet op. Hij is de vernielers.

Aan deze gebeurtenis verbindt Matteus een citaat uit de profetie van Jeremia. Matteus herkent in die kindermoord iets, waar Jeremia over gesproken heeft. Toen de soldaten Betlehem rondgingen om alle jongetjes tussen 0 en 2 jaar te doden, bij die gelegenheid werd vervuld wat Jeremia heeft gezegd over het onstuitbare verdriet van Rachel.

Matteus hoort uit het bloed van de Betlehemse kinderen het huilen van Rachel. Het is triest, onvoorstelbaar verdrietig wat de moeders van Betlehem doormaken. Maar Matteus zet deze slachtoffers van Herodes niet tegen de achtergrond van zijn tirannieke grillen, maar tegen de achtergrond van Gods verzet tegen de vijand van zijn volk. Herodes is allang dood. Maar satan levert nog altijd zulke achterhoedegevechten.

Het gaat fel toe. Het lijden en sterven van onze kinderen, van onze ouders, onze geliefden slaat diepe wonden in ons leven, gevoelige littekens blijven schrijnen. Ze trekken diepe voren in ons leven, zichtbare sporen: ziekte en gebrek, zonde, duivel en dood. Is er eigenlijk wel wat veranderd sinds de schepping?

Toch – ons leven en dat van onze kinderen en dat van iedereen die God er nog bij wil halen is toen gespaard. Toen de moeders van Betlehem huilden om hun kinderen, was Jezus veilig. En daarom zijn die kinderen met Jezus in Egypte gespaard, om straks met Hem op te staan in een nieuw leven, en heerlijkheid te verkrijgen. Wij zijn gered via Egypte, ook al sneuvelen we door het zwaard van Jezus' vijand. In ons lijden mag ons de overwinning van Christus voor de geest staan. Die overwinning tempert Rachels tranen.

Het bloed van Jezus, dat Hij via het wonder van een navelstreng ontvangen had van Maria, zijn moeder, is in Egypte bewaard tegen het woeden van de draak. Met dat bloed onderstreept God zijn vastberadenheid om een volk, ja vele volken te redden van de dood. Met dat bloed haalt Hij een dikke streep door onze zonden. Daarom schittert door onze tranen heen de overwinning van Christus. Hoeveel moedertranen zullen er nog vallen, voordat al zijn en mijn vijanden voor eeuwig de nederlaag zullen lijden? Laat maar. Onze rouw is begrepen.

Is er iets veranderd?

God heeft iets nieuws geschapen. De liefde van Gods volk wordt een zaak van hart en hoofd. Een nieuw Hoofd Jezus Christus, en een nieuw hart: de Heilige Geest.

Dat hart hebben we gevonden: in Christus. Hij geeft de bruid van God een nieuw, permanent liefhebbend hart. De liefde van de Zoon neemt de liefde van dochter Efraïm en meisje Sion op sleeptouw.

Die liefde was het probleem. Vanaf de zondeval woonde de dood in het huwelijk tussen God en zijn mensen. Maar Hij was uit op herstel.

Daarom was het belangrijk, dat de Zoon van God **mens** werd, stierf, opstond en weer terug ging naar de Vader, en dat vervolgens hier op aarde de Heilige Geest zich **kwam** melden. Zo kwam hier beneden iets nieuws van de grond: eerst door de mens Jezus Christus en toen door de Geest

van Christus onder de mensen. Onder hun leiding is het volk op weg gegaan naar de bruiloft met God. De afkerige volgt uit alle hoeken van de aarde de route terug.

Waren de discipelen, het nieuwe Israël, en wij die erbij geroepen zijn zo'n liefhebbend volk? Nee. Maar wij zijn **in Christus**. Dat betekent: Hij heeft de Vader lief, die liefde staat vast, die liefde bepaalt Gods barmhartigheid, Gods liefde voor ons. Het was al een wonder dat God zijn liefde bleef bekennen tegenover het ontrouwe Juda. Nog groter was het wonder dat Hij weer uitkwam met zijn liefde bij het afkerige Efraïm. Maar wij kijken helemaal op. Wij worden in de bijbel genoemd: niet-Gods-volk, wij komen er alleen voor als negatief. Maar nota bene: nu mogen wij horen, dat God ons lief heeft en dat we een plaats hebben in zijn huis.

Christus, de Geest en de bruid

Het nieuwe is Christus, die uit het graf naar de hemel gaat om zijn Vader lief te hebben. En Hij is daar voortdurend dichtbij het hart van God. Onze zonden krijgen de armen van Christus niet omlaag. Hij is een groot hogepriester. Zijn gebed houdt niet op.

Het nieuwe is de Geest, die ons met Christus verbindt. Die ons leert **zoeken** wat boven is. De liefde komt vandaag de dag ook van beneden. Door de Geest, via Christus.

Afkerigheid, weerzin van God die ons liefheeft. Onverschilligheid. Passiviteit. Het is in het nieuwe verbond niet onbekend. God houdt er serieus rekening mee. Zo serieus dat Hij er een geneesmiddel tegen geeft. Hij geeft een nieuw hart, een nieuwe geest, Hij geeft geloof. Bij die activiteit van Christus, en de activiteit van de Geest komt onze activiteit. Daar vraagt Hij om. Hebreeën 10: laten we toetreden, met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, met een hart dat door besprenging gereinigd is van kwaad, en met een lichaam dat gewassen is met zuiver water.

En laten we opletten of we elkaar daarbij kunnen helpen door elkaar aan te moedigen, aan te vuren in de liefde en eerbied voor God.

We kennen de ware liefde. Er zijn nog veel bijgeluiden, er is voortdurend ruis in ons hart. We weten wel waar we ons naar toe uitstrekken. Maar onze armen zijn slap, de kracht ontbreekt vaak voor trouw, maar we **krijgen** bijstand. Aan twee kanten. Christus rechts, de Geest links. Dat is het nieuwe. Toen Christus naar de hemel ging, werd het niet minder, maar meer. Toen kwam de Heilige Geest terug. Trooster nummer 2 kwam erbij zonder dat Trooster nummer 1 echt wegging.

En zo is de bruid van God op de terugweg. Met het brandende hart van Christus. Met de frisse moed van de Geest. Nee, ze is er nog niet. Maar de Geest en de bruid roepen al, ze zeggen: kom! Ze strekt de armen uit. Ze laat haar nieuwe hart spreken. En straks staat ze voor God, gereinigd van alle kwaad, met een hart vol liefde, en begroet ze haar Goddelijke bruidegom op eigen kracht. De trouweloze is eindelijk aan Gods zijde. De afkerige is

voor eeuwig thuisgekomen. Die er niet bij hoorden zijn er warempel nu bij. Wat heeft het lang geduurd! De vrouw omhelst de man om nooit meer los te laten. Gods ontferming straalt.

Mijlpalen

Sinds de schepping niets veranderd? Niets van Gods verlossing gezien? Er is voortgang. De mijlpalen staan langs zijn weg. We zien achter ons de geboorte, het lijden, het sterven, de opstanding en de hemelvaart van Christus, de uitstorting van de Heilige Geest. En helemaal in de verte daar achter: de uittocht uit Egypte, en daar achter de schepping. God maakt vorderingen. Hij gaat niet meer terug achter Pinksteren. Wie met de profeten Gods gedachten leest, weet wat er nog te verwachten is. Wie de ogen van de apostelen leent en Gods daden laat spreken, weet: er is iets nieuws in de maak. Wie het spoor van de Geest volgt, weet: er is een volk onderweg dat zijn hart en handen ondubbeltzinnig uitstrekt naar zijn God. Het roept Hem toe: 'kom!' Het zal in 1994 overal te horen zijn.

R. ter Beek

Volgende week verschijnt

De Reformatie niet.

Nummer 15 van de lopende jaargang

zal D.V. verschijnen op

15 januari 1994.

Redactie, medewerkers en uitgever

wensen alle lezers

een gezegend 1994.

PLEITEN OP BELOFTEN

De vorige keer zagen wij het specifieke van het bidden in Jezus' naam.

Heel ons bidden is om Jezus' wil. Alleen in Hem kunnen wij tot de Vader gaan, en zo mag dat ook. Als kinderen mogen wij vrijuit met onze Vader spreken.

*Toch is in het geheel van ons gebedsleven een hoogtepunt aan te wijzen, namelijk wanneer wij bidden in Jezus' naam. Dat is een bijzondere manier van spreken. Dan bidden wij niet meer naar eigen inzicht, maar wij beroepen ons rechtstreeks op de gebedswoorden die wij van onze Heiland hebben gehoord of geleerd. Als wij zó bidden, zullen wij ook precies ontvangen wat wij vragen, **wat** het ook is (Joh. 15 : 16)!*

Reden genoeg om in onze particuliere en openbare gebeden zorgvuldig te zijn met onze formulering.

De dwang van gebedsgenezers

Nu we op dit punt zijn aangekomen, is het niet moeilijk te doorzien welke fout er wordt gemaakt door sekten en gebedsgroepen die dwepen met de genezing op het gebed. In bijeenkomsten, die niet zelden massaal van opzet zijn, wordt van God genezing gevraagd. Aan de menigte wordt voorgehouden dat die genezing ook werkelijk kan worden ontvangen. Als men maar echt gelooft! God belooft immers, dat Hij alles zal geven wat wij vragen in de naam van de Zoon...?! Welnu, dan moet al het geloof daarop geconcentreerd worden, op de genezing en op de Zoon, en dan zal het wonder gebeuren.

Groot is de ontgoocheling wanneer er niets verandert. Vervolgens wordt de vraag gesteld, of men wel goed gelooft. Want dan zal het daar wel aan gelegen hebben...

Maar zo kan dat dus niet. Het bidden in de naam van de Zoon betekent niet, dat wij alles maar kunnen vragen om tenslotte de naam van de Zoon eraan toe te voegen. Het bidden 'in de naam van' zegt allereerst iets over de inhoud van het gebed. Zo was dat immers ook met de profeten? Als zij spraken in de naam van de HERE, dan kwam dat zeker uit. *Maar dan moesten zij zich wel precies houden aan wat de HERE gezegd had!* Wee de pro-

feet, die zelf maar wat verzon en daar de naam van God aan vastplakte!

Daarom moeten wij ook zelf erg zorgvuldig zijn met deze uitdrukking. Wanneer wij bidden in de naam van de Zoon, moeten we zeker weten dat wij inderdaad woorden van de Zoon gebruiken.

Welke beloften liggen er?

Het zal goed zijn nu enkele concrete voorbeelden te noemen.

Stel, dat iemand vanwege zijn geloof gevangen is gezet. Het is mogelijk dat dit uitloopt op een terechtstelling. Er zijn helaas landen waar dit nog aan de orde van de dag is. Die man gaat bidden. En via allerlei voorlichting wordt zijn naam onder ons bekend, met het verzoek dat wij ook in ons gebed aan hem zullen denken. Mogen wij dan vragen om zijn vrijlating? Uiteraard! Dat zal hij zelf ook hartstochtelijk doen. Gods kinderen hoeven voor hun Vader geen verstoppertje te spelen in hun gebed; zij mogen zeggen wat er in hen omgaat.

Maar mogen wij dit ook bidden in Jezus' naam?

Nee, want dat is ons niet geopenbaard. Wij weten niet of Jezus dit ook bidt. Hij kan wel eens een heel andere bedoeling met ons leven hebben. Zo voorspelde Hij inder tijd aan Petrus met welke dood hij God verheerlijken zou (Joh. 21 : 19). Dus in dit bidden zullen wij naast ons eigen verlangen, dat wij indringend aan God mogen voorleggen, toch bewust ruimte laten voor de mogelijkheid dat Gods weg hoger zal zijn.

Maar daarmee is dit gebed natuurlijk niet afgelopen. Hoe de weg ook zal gaan, naar de vrijheid of naar de beul, daar bovenuit gaat de bede om bewaring voor de boze. De man bidt dan dat zijn geloof niet zal bezwijken. En al bezwijkt zijn kracht in dat opzicht, dat dan Gods kracht duidelijk mag blijken tot zijn behoud en mogelijk ook tot redding van zijn vijanden. Kijk, en **dàt** mag onderstreept worden door een beroep op Jezus' eigen woorden. Onze Hogepriester heeft immers laten meeluisteren toen Hij bad voor alle gelovigen: 'Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart voor de boze' (Joh. 17 : 15). Ook kennen wij zijn bevel: 'bidt voor wie u vervolgen' (Mt. 5 : 44) en zijn bemoediging: 'weest niet bevreesd voor hen, die wèl het lichaam doden, maar de ziel niet kunnen doden' (Mt. 10 : 28). Als wij deze woorden van Jezus' tot de onze maken, mogen wij ze in ons gebed uitspreken *in zijn naam*. En dan vooral in het vaste vertrouwen, dat ze op die manier ook verhoord zullen worden.

Zo is er een menigte voorbeelden te noemen. Bijvoorbeeld

als wij nadenken over het 'Onze Vader'. De tweede bede daarin betekent o.a. 'Regeer ons door uw Woord en Geest'. Hoe intens kan dat gebed worden in een tijd van psychische zwakte, waarin de vreugde en de zekerheid van het geloof niet of nauwelijks ervaren kunnen worden. Die weg kan God met zijn kinderen gaan, dit wordt ons niet bespaard. Alle houvast lijkt dan te verdwijnen achter donkere wolken. Wat kan het dan belangrijk zijn, dat je deze bede 'Laat uw Geest in mij regeren' mag uitspreken in de naam van Jezus, met de zekerheid van de exacte verhoring, al zullen wij ons moeten voegen naar Gods tijd en wijze. Als iemand zó bidt, hoeft de Zoon deze woorden niet eens voor zijn Vader te herhalen (Joh. 16 : 26, 27).

Het zal duidelijk zijn dat dit van veel betekenis is voor onze manier van spreken tot God. Ik denk bijvoorbeeld aan het grote gebed in de kerkdiensten, waarin wij voorbede doen voor tal van personen, zaken en activiteiten. Al die voorbeden liggen niet op één lijn. Er zijn situaties waarvoor concrete beloften gelden. Er zijn beden, die wij letterlijk uit Jezus' eigen mond gehoord hebben. Door ons de bevoegdheid te geven te bidden in zijn naam, drijft de Here Jezus ons ertoe dat wij al die beloftevolle aanwijzingen opsporen en overdenken, om van daaruit tot God te spreken.

Dan zullen wij eens nagaan wat ons allemaal beloofd is, om dat als grond voor het gebed aan te voeren! Gebruiken wij soms niet veel te veel vraagtekens, waar op grond van Christus' woord ook een uitroepeten zou mogen staan? En andersom: zijn soms geen uitroepetekens gezet, door een spreken in Christus' naam, terwijl daarvoor geen grond aanwezig was...? Dat laatste heb ik regelmatig meegemaakt, als er gebeden werd om genezing van zieken, om het wegnemen van huwelijksspanningen, om het vinden van een baan, om een ongestoorde kerkdienst, om een goede nachtrust, enz. Dat soort zaken, hoe dringend gewenst zij ongetwijfeld zullen zijn, mogen wij wel aan de Vader vragen om Jezus' wil, maar wij mogen daarbij niet spreken in Jezus' naam. Toch merk ik, helaas, dat dit herhaaldelijk gebeurt. Aan de andere kant is het ook jammer, als er veel zekerheid in het gebed ongebruikt blijft liggen. Bijvoorbeeld als het gaat om wijsheid voor de ambtsdragers, om het werk van de Geest in de gemeente, om de vrijmoedigheid Gods woord te spreken, om de bewaring van de kerk en de doorbraak van het Koninkrijk in tal van opzichten, dat zijn allemaal zaken die Christus ons heeft toegezegd, die Hij zelf ook bidt! Wat zou er een kracht vanuit kunnen gaan, als dat in onze formulering blijken zou. Het gaat hier niet om theoretisch woordgebruik, maar om *de concrete kennis van wat ons wel of niet is beloofd én de toepassing daarvan in ons spreken tot God*. Uiteraard geldt dit niet alleen voor het gebed in de erediensten, maar ook in de kerkelijke vergaderingen en bij de gelovigen thuis.

Alleen de grote lijnen?

Nu zal iemand misschien de indruk hebben, dat wij alleen mogen spreken in Jezus' naam, wanneer wij in ons gebed

algemene zaken vragen, zoals de regering door de Geest, de komst van het Koninkrijk, enz.; de grote lijnen, zeg maar. Maar zodra het meer persoonlijk wordt, zoals de genezing van een ziekte, moeten wij ruimte laten voor een andere weg die God kan gaan, omdat wij in dit geval Jezus' gebed niet kennen.

Die indruk kan nu inderdaad zijn ontstaan. Toch zou het een vergissing zijn wanneer zo dit onderscheid gemaakt zou worden, tussen de grote lijnen en de persoonlijke verlangens.

Wanneer bijv. iemand te horen krijgt dat hij ongeneeslijk ziek is, zal hij vroeg of laat zijn toevlucht zoeken in het gebed. Hij zal bidden om een wonder, dat mag, dat zal een heel persoonlijke wens zijn. Maar als daarna het gebed verder gaat, wanneer ook het overlijden onder ogen wordt gezien, met de bede in Jezus' naam of God ook dan uitkomst zal geven en zal opnemen in zijn heerlijkheid, *is die bede dan minder persoonlijk?* De vraag stellen is haar beantwoorden.

Daarom is het onderscheid fout tussen grote lijnen en persoonlijke beden. Het is veeleer zo, dat wij concrete beloften hebben gekregen om ons daarop te beroepen *ten aanzien van de beslissende momenten in ons leven!* Als iemand jong sterft, is dat heel ingrijpend en verdrietig, maar niet beslissend voor het eeuwig behoud. Doorslaggevend is niet *wanneer* iemand sterft, maar *hoe* iemand overlijdt. En juist wat dit laatste betreft mogen wij in Jezus' naam vragen dat God ons brengt op de plaats voor ons bereid.

Als wij daarop gaan letten, zien wij op alle terreinen van het leven dat precies de scharnierpunten voorzien zijn van een duidelijk woord van God. Als het gaat om het behoud van de mensen, hebben wij de belofte dat Gods Woord nooit leeg terug zal keren (Jes. 55 : 11). Dat betekent niet, dat alle mensen tot bekering zullen komen, maar wel dat wij nooit tevergeefs het evangelie zullen uitdragen. Dat is precies waar het in onze tijd om draait. De grote dag blijft nog uit, omdat God nog meer mensen wil behouden (2 Petrus 3 : 9). Dat is de enige reden. Rond de jaarwisseling staan wij daarbij stil, want wij weten ons persoonlijk betrokken bij de voortgang van Gods Woord.

Evenzo hebben wij de belofte, dat Gods Koninkrijk de aarde zal vervullen (Daniël 2 : 44). Wie enigszins meeleeft met alles wat er in de wereld gebeurt, zal beseffen dat dit *de grote zaak* is die de internationale samenleving in onze dagen nodig heeft. 't Is ook een persoonlijke troost voor ieder, die al het aangedragen leed niet meer verwerken kan.

Ook wordt ons verzekerd, dat de Heiland zelf de wacht betreft bij de kandelaren (Opb.1). Een hele bemoediging voor ieder die nadenkt over de toekomst van de kerk, in een tijd van toenemende verwarring en dwaling.

Zijn dit grote lijnen? Het zij zo. God doet de dingen in het groot. Maar daarom zijn ze voor ons niet minder persoonlijk! Juist daar waar de scharnierpunten liggen in ons leven, privé en gemeenschappelijk, daar liggen ook beloften om aan te grijpen. Met de bedoeling dat wij ons aan

Gods zijde zullen scharen, door in Jezus' naam te vragen om de vervulling van die beloften.

Het doel

Zo raken wij ook aan het doel van het bidden in Jezus' naam. De Zoon had geen ander doel, dan dat de Vader in Hem verheerlijkt zou worden. Aan het kruis steeg die heerlijkheid naar haar hoogtepunt. Toen werd ook de naam 'Jezus' pas echt goed duidelijk. Daarop doelt de Heiland, wanneer Hij in de nacht van het verraad zegt, dat de discipelen nog niet in zijn naam gebeden hebben (Joh. 16 : 24). Dat kon nog niet, want de inhoud van die naam zou nog blijken.

Sinds Golgotha echter mag die naam, die met bloed geschreven werd, door ons zo gebruikt worden. Wij mogen ons op die naam beroepen, wanneer wij dezelfde dingen willen en zeggen als Hij, en dus **ook** hetzelfde doel nastreven: de heerlijkheid van God in ons leven. Dat kan overkomen als een algemene term. Toch is het de diepste reden van ons bestaan. In het Paradijs was duidelijk, dat de volle ontplooiing van ons persoonlijk leven hand in hand zou gaan met onze vreugde in God, het dragen van zijn beeld en het hooghouden van zijn naam. Nu mogen wij het begin hiervan opnieuw ontvangen. Er is voor betaald. De naam Jezus staat daarvoor garant. Dan zullen wij de betekenis van die naam zorgvuldig aanwenden om alles aan God te vragen wat in die naam besloten ligt.

B. Luiten

O HEMELS Zicht, dat God ons geeft

*O HEMELS licht, dat God ons geeft,
licht, dat in licht zijn oorsprong heeft
o Zoon, o zuivere fontein,
ons daglicht, onze zonneshijn.*

*Ja onze Zon, die stralend staat,
die dag en nacht niet ondergaat, –
geef, dat uw Geest te allen tijd'
in licht en waarheid ons geleidt!*

*Wij roepen ook de Vader aan,
de Vader, die ons bij kan staan,
die in het licht zijn woning heeft,
dat Hij ons onze schuld vergeeft;*

*dat Hij voor ons zijn vaandel steekt,
de tanden van de Boze breekt,
dat Hij ons leidt in tegenspoed,
de rechte weg ons vinden doet;*

*dat Hij ons leidt, – en zie wij zijn,
daar Hij ons vasthoudt, waarlijk rein
en door een groot geloof vervuld,
bevrijd van duisternis en schuld.*

*Als Christus onze spijs is,
is het geloof tot lafenis:
wij zullen van de zoete wijn
des Heil'gen Geestes dronken zijn*

*O zonlicht, voor ons opgegaan,
een lichte dag is ons bestaan,
vol warm vertrouwen op Uw macht
en zonder avond, zonder nacht.*

*De dageraad verrijst zo schoon;
o onze Zon, des Vaders Zoon,
de Vader is in U en Gij
zit aan des Vaders rechterzij.*

AMBROSIUS
(340-397)

*Vertaling J.W. Schulte Nordholt
Hymnen en Liederen, 1964.*

VERANDERT DE HERVORMDE KERK?

De worsteling van de gereformeerden in de Hervormde Kerk richt zich op dit moment sterk tegen het Samen-op-Weg-proces, de geleidelijke eenwording van de Nederlandse Hervormde Kerk met de Evangelisch Lutherse Kerk en de (syn.) Gereformeerde Kerken in Nederland. Dit verzet is met kracht opgekomen nadat de ontwerp-kerkorde voor de Verenigde Kerk door een gecombineerde synode is goedgekeurd. Het lijkt erop dat de Gereformeerde Bond en de Confessionele Vereniging zijn wakker geschud.

Wat is het eigenlijke punt? Zien de hervormd-gereformeerden hun eigen positie in gevaar komen? Hun positie zal veranderen in de gefuseerde kerk, dat is zeker. Dit geeft in de gelederen van de Gereformeerde Bond en de Confessionele Vereniging onzekerheid, dat is ook duidelijk. Toch is dat naar mijn inschatting niet de eigenlijke kwestie.

De Hervormde Kerk verandert

Het probleem is: de Nederlandse Hervormde Kerk verandert. Het zal niet meer de oude vaderlandse kerk zijn, de kerk die God in de zestiende eeuw in dit land, in deze natie plantte. De band met het verleden wordt verbroken. Er wordt iets nieuws ingebracht dat er niet thuishoorde. En veel opvallender: zaken die vanouds eigen waren aan de kerk worden met de eenwording niet meegenomen.

In de Verenigde Kerk wordt de Nederlandse Hervormde Kerk niet op een wettige manier voortgezet, schreven ongeruste predikanten in een Open Brief (Persschouw 4 december), integendeel, zij is daarin ten onder gegaan.

Met het kerkorde-ontwerp wordt het uitgangspunt van de Schrift als onfeilbaar Woord van God en de binding aan de belijdenis verlaten. Naar het gevoel van vele hervormden was de Hervormde Kerk met de Kerkorde van 1951 een kerk met Schrift en belijdenis. Nu wordt 'voort al van moderne, onschriftuurlijke en anti-confessionele ontwikkelingen de deur opengezet'.

Reserves tegenover de kinderdoop, de openbare geloofsbelijdenis, het avondmaal, de kerkelijke **huwelijksbevestiging** worden vastgelegd in de kerkorde. Een subjectief en individualistisch, een vrijblijvend klimaat wordt tot norm verheven.

Afscheiding en Doleantie?

Merkwaardig is het zinnetje in de genoemde Open Brief: 'Dit alles betekent afscheiding van de kerk der vaderen en voltooiing van het Doleantie-proces. Daarmee is het voor ons onaanvaardbaar'. Daarmee zal geen *inhoudelijk* oordeel gegeven zijn. Zo van: nu is dan eindelijk gebeurd waar de Afscheiding en de Doleantie op uit waren. Want een kerk als de nieuwe Verenigde Protestantse Kerk in Nederland (de voorgestelde naam van de gefuseerde kerk) hebben Hendrik de Cock en Abraham Kuyper niet voor ogen gehad.

Ik vermoed dat het meer *formeel* bedoeld is. Gevoelsmatig waren Afscheiding en Doleantie voor de gereformeerden die achterbleven in de Hervormde Kerk niet meer dan *organisatorische* oplossingen van het kerkelijk probleem vanuit een nogal *juridische* aanpak.

In dit kerkorde-ontwerp wordt de kerk voor het gevoel van de protesterenden alsnog – en nu geheel – *weggeorganiseerd*. Men voelt zich verraden door de kerk die men ten koste van grote moeite trouw heeft willen blijven.

Hier komt wel een pijnlijk punt naar boven. Hier schemert een beoordeling van de Afscheiding en de Doleantie *en* van de ('oude') Hervormde Kerk door de beoordeling van de aanstaande fusie heen.

Gereformeerden geloven volgens hun belijdenis dat niemand het recht heeft zich van de ware kerk af te scheiden.

Alle gereformeerden belijden in artikel 28 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis de overtuiging dat het

om des te beter de eenheid van de kerk te bewaren
om des te beter zich te onderwerpen aan de onderwijzing en de tucht van de kerk
om des te beter de hals te buigen onder het juk van Christus
om des te beter de opbouw van de broeders en de zusters te dienen

om al deze redenen *volgens Gods Woord de roeping van alle gelovigen is zich af te scheiden van hen die niet bij de kerk horen en zich te voegen bij de heilige vergadering van de ware gelovigen.*

De belijdenis wijst hier aan dat de gezondheid **i**n de kerk wordt bedreigd door de binding aan mensen die niet bij de kerk horen. Iemand schreef het zo:

'De "roeping van alle gelovigen" om "zich af te scheiden van hen, die niet bij de kerk horen" onderstelt dus een situatie, waarin mensen die niet echt lid van de kerk zijn, een **dermate** dominerende positie

hebben verworven, dat door hun invloed de kerk van Christus tot valse kerk is geworden en de heilige kerk van God zich aan het verplaatsen is naar een gemeente, waar het Woord van God in zijn heerschappij is hersteld. (...) Wie dan niet mee-verhuist, verhuist juist wèl: voortaan zal hij wonen in een huis, dat door de hoofdbewoner (de Heilige Geest) verlaten is.'

Dat was de taxatie van de afgescheidenen en de doleren: 'vreemde' herders (Joh. 10) verhinderen de ware gelovigen de goede Herder te volgen.

Kan de Hervormde Kerk veranderen?

Toch bleven vele gereformeerden achter in de Hervormde Kerk. Men kon zich niet afscheiden. Men zag de kerk als meer dan een verzameling gelovigen. De kerk is een huis, een moeder, een planting Gods. De Hervormde Kerk had een soort meerwaarde als door God aangewezen draagster en hoedster van de gereformeerde belijdenis temidden van het Nederlandse volk.

De praktijk kan er dan heel anders uitzien, bijv. doordat de gereformeerde belijdenis door de Hervormde Kerk hetzelfde recht van spreken krijgt als allerlei onbijbelse leer. Maar dan nog moet je haar niet uitsluitend op de praktijk beoordelen, maar op haar hart, op haar kern: het gereformeerde belijden.

Dat betekent in feite dat de Hervormde Kerk als zodanig haar aard nooit helemaal verloochenen kan, dat ze nooit helemaal een valse kerk kan worden. Zelfs als de kerk liegt, dan is het nog haar ware aard niet. Je hebt de kerk (en daar is dan soms van alles tegen in te brengen) en je hebt de *eigenlijke* kerk (en daar is nooit wat tegen in te brengen). Er is dus altijd een aanknopingspunt voor herstel: Schrift en belijdenis. Men scheidde zich niet af, men maakte onderscheid. Men trok een grens binnen de kerk. Daarom kan tot op heden een gereformeerde belijder, en meer nog een gereformeerde belijdende gemeente, in de Hervormde Kerk en met de kerkorde van 1951 'leven'. Want onder de kerkorde van 1951 was beroep op de Schrift en op de gereformeerde belijdenis mogelijk. Daar wordt uitdrukkelijk naar verwezen in de kerkorde-1951. In de praktijk brengt dat ook scheiding. Je beschouwt alleen de gereformeerden als echte hervormden, de anderen groet je wel op de straten van de kerkstad, in het huis van je moeder, maar zij zijn niet je eigenlijke medeburgers en huisgenoten. Maar het is ook waar dat menige hervormde die zich houden wil aan de belijdenis, bij artikel 28 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis met zijn 'roeping tot afscheiding' in de problemen komt. In de **hervormd-gereformeerde** en ook in de confessionele denktrant past 'afschieden van hen die niet van de kerk zijn' niet. Je kunt **binnen** de kerk hooguit zover mogelijk uit de buurt van zulke mensen blijven, maar je mag de kerk niet uit. De gereformeerden zijn immers de echte, de eigenlijke hervormden.

De Hervormde Kerk verandert niet

We mogen de al aangehaalde Open Brief-schrijvers geloven. De Nederlandse Hervormde Kerk zal al fuserend veranderen. De tekenen bedriegen niet. De **bestrijding** van de schriftuurlijke verkiezingsleer (Leuener **Konkordie**) krijgt evenveel recht van spreken als de belijdenis van de schriftuurlijke leer van verkiezing en verwerping (Dordtse Leerregels). De ontwerp-kerkorde schetst een kerk waarin iedereen verkondigen en geloven mag wat hij of zij wil.

Dat is een breuk ten opzichte van de Nederlandse Hervormde Kerk van nu. Maar het lijkt me te gemakkelijk om dat op de rekening te schrijven van de (syn.) gereformeerden, of van de hervormde bureaucraten, de kerkelijke regelaars. De Verenigde-Kerk-in-ontwerp heeft ook principiële *verbindingen* met de Hervormde Kerk van nu. De Verenigde Protestantse Kerk van Nederland zal wel degelijk ook voortzetting zijn van de Nederlandse Hervormde Kerk van nu. In de ogen van de Gereformeerde Bond en de Confessionele **Verniging** misschien niet van de *eigenlijke* Hervormde Kerk, de door God aangestelde draagster van de gereformeerde waarheid, maar toch wel van dat deel van de Hervormde Kerk dat ook de gereformeerde en confessionele mensen altijd welbewust 'Hervormde Kerk' zijn blijven noemen.

De voorgestelde kerkorde en de ontwikkelingen die ertoe hebben geleid geven **kritiek** op de kerkvisie van de gereformeerden binnen de Hervormde Kerk. Opnieuw is een taxatie van de toestand in de Hervormde Kerk geboden in het licht van artikel 28 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Zal de Verenigde Protestantse Kerk in Nederland een 'valse' kerk zijn? Mogen we daaraan nog meedoen ja of nee? Mogen wij als voorgangers de gelovigen daar binnen leiden? Mogen we de stem van de Herder vertolken in deze **kakafonie** van geluiden? Jezelf met je gemeente in een geluiddichte kamer opsluiten zal straks niet gaan. We mogen bidden om de leiding van de Heilige Geest. We mogen afkerig zijn van activisme. Maar dat mag de roep om – en de roeping tot gehoorzaamheid niet tot zwijgen brengen in de wirwar van gedachten en emoties.

Afscheiding en Doleantie waren niet het laatste oordeel over de Nederlandse Hervormde Kerk. De geschiedenis is verder gegaan. Het is weer zover dat gevoeld wordt hoe noch de waarheid, noch de leugen gelovigen en gelovige voorgangers gelegenheid geeft de eigen verantwoordelijkheid voor het gehalte van de kerk over het hoofd te zien.

Het zijn spannende tijden!

R. ter Beek

Het citaat over 'de roeping van alle gelovigen' volgens art. 28 NGB is van C. Trimp, 'De communie beschermd', *De Reformatie* 68 (1992/3), 961-963. Hij verwijst erbij naar Calvijn, *Institutie* 4.2.3.

AFBAKENING VAN DE AMBTEN VANDAAG

In dit artikel gaat het over de vraag, of er op grond van de Bijbel drie ambten moeten zijn in een goed ingerichte gemeente. Is dat positief uit de Schriftgegevens af te leiden?

*Of is de onderscheiding van leer- en regeer-ambt (predikant en ouderling) een menselijke invulling, waarvoor Gods Woord ons wel de ruimte laat, maar die er niet altijd en overal in de kerk hoeft te zijn?*¹

Drie opties

Laten we beginnen met de verschillende opvattingen in hoofdlijnen even op een rij zetten.

Opvatting 1. Er zijn mensen die willen spreken over drie afzonderlijke ambten. Zij erkennen wel dat de ambten van predikant en ouderling nauw verbonden zijn en elkaar ten dele 'overlappen'. Maar zij accentueren meer het verschil en zien de predikant vooral als opvolger van de apostelen, profeten, evangelisten en leraars (m.n. 1 Kor. 12 : 28, Ef. 4 : 11) en de ouderling vooral als opvolger van de 'voortrekker/leidinggever' en de 'regeerder' (m.n. Rom. 12 : 8 en 1 Kor. 12 : 28). Vanwege dat verschil zeggen ze: in wezen zijn ambt 1, ambt 2 en ambt 3 aparte ambten, waarbij tussen 1 en 2 een nauw verband is. Dit is de gangbare klassiek-gereformeerde opvatting sinds Calvijn.

Opvatting 2. Er zijn anderen voor wie de overeenkomst tussen predikant en ouderling beslissend is. Zij funderen het onderscheid tussen die twee hoofdzakelijk op 1 Tim. 5 : 17 (oude exegese) en laten Rom. 12 : 8, 1 Kor. 12 : 28 en Ef. 4 : 11 nog slechts een geringe rol spelen. Hoofdwoord wordt voor hen dan het begrip 'oudste'. Niet alleen de ouderling, maar ook de predikant zien ze als opvolger van de Nieuwtestamentische 'oudste'. Alleen willen ze binnen dat oudstenambt dan wel weer (op bijbelse grond, 1 Tim. 5) onderscheiden tussen leer- en regeer-oudste.² Dan wordt het patroon: ambt 1a, ambt 1b, ambt 2. Dit is de opvatting zoals die in ons herziene kerkboek is verwerkt en onder anderen door prof. Trimp is verwoord.

De twee patronen van opvatting 1 en 2 verschillen nogal van elkaar. Maar ze hebben wel een heel belangrijk punt gemeenschappelijk, namelijk dat ze het onderscheid tussen leer- en regeeroudste, tussen predikant en ouderling nog steeds in de Schrift gegrond achten. Ze werken beide daarom nog met een drieslag. In optie 1 zijn dat drie amb-

ten. In optie 2 'drie kernen van schriftuurlijke ambtsdienst' (Trimp).³

Opvatting 3 komt tot een andere conclusie. Auteurs als A. van Ginkel en J. van Bruggen menen, dat de Schrift ons geen aanleiding geeft om te werken met een 'drie-voudig ambt'. Volgens hen is noch de indeling 1, 2, 3 noch de indeling 1a, 1b, 2 uit de Schrift af te leiden. En dus is dat denken in drieën ook niet bindend voor de structurering van de kerk. Je kunt rustig overgaan tot opheffing van het onderscheid tussen predikant en ouderling (Van Ginkel).⁴ En het hangt van de omstandigheden in kerk, land of cultuur af, of je al of niet speciale ambtsdragers aanstelt voor de prediking van het evangelie. Zoiets is niet verboden, maar ook niet voorgeschreven (Van Bruggen).⁵

Uit het bovenstaande blijkt, dat opvatting 1 en 2 dichter bij elkaar staan dan bij opvatting 3. Wel moet gezegd worden, dat opvatting 2 meer ruimte geeft aan een verschuiving naar opvatting 3. Bij 2 hangt immers het onderscheid tussen predikant en ouderling voor het grootste deel aan één draad, de tekst 1 Tim. 5 : 17. Zodra de oude exegese daarvan niet meer overtuigend is, verliest opvatting 2 haar voornaamste fundering in de Schrift en ligt een keus voor opvatting 3 voor de hand: geen bijbels grond verschil tussen predikanten ouderling.

Vraag waar het nu op aankomt is niet zozeer: zijn er twee of drie ambten, maar meer toegespitst: moet je in het oudstenambt altijd een nadere onderscheiding aanbrengen? En als je die aanbrengt, is dat dan a) in duidelijke aanwijzingen, in een kennelijk ambtenpatroon van de Schrift gefundeerd? Of b) is het wijs en nodig om het te doen op basis van meer algemene Schriftgegevens (bv. dat het de kwaliteit van predikingen onderrichtten goede komt). Of c) is het een onderscheiding waarin de kerk vrij is om die al of niet toe te passen al naar gelang de omstandigheden van plaats, tijd en mankracht?

Het is niet mogelijk om in dit korte bestek alle teksten uit het Nieuwe Testament te bespreken die tot op vandaag voor ons ambten-patroon van belang zijn. Ik beperk me tot enkele hoofdzaken. Daarbij ga ik vooral in op de opvattingen van prof. Van Bruggen, die onder ons het meest uitvoerig over deze materie heeft gepubliceerd.

Geen haarfijn bijbels beeld

Het zou een vergissing zijn, als we meenden dat je op basis van de gegevens uit het Nieuwe Testament een eenduidig en samenhangend ambtenpatroon kunt tekenen, dat iedereen overtuigt en overal toepassing moet vinden. De Bijbel geeft ons nu eenmaal geen kant en klare kerk-

orde. We moeten – net als bijvoorbeeld in de ethiek – uit verspreide gegevens ons zo goed mogelijk een beeld vormen van wat de Here op dit punt wil.

Nu zijn er in binnen- en buitenland vele boeken en artikelen over de kerkinrichting in het Nieuwe Testament gepubliceerd. Stel dat er in de Schrift ongeveer vijftien belangrijke passages over ambten (vaste functies) in de gemeente te vinden zijn. In de uitleg daarvan komen er per passage allerlei verschillen voor. Die verschillen leiden weer tot een veelvoud van mogelijke combinaties van gegevens. Zo komen er allerlei varianten in het totaalbeeld dat men van de ambten schetst.

Daarom moeten we in deze materie m.i. altijd voorzichtig spreken. Wij krijgen geen haarfijn beeld van de ambten in de oudste christelijke kerk. Meerdere uitleggingen en conclusies en combinaties van gegevens zijn soms mogelijk. En er blijven ook onzekerheden, er blijft een moeite voor ons om een goed scherp totaalbeeld te krijgen. Daarom zal niemand in de discussies moeten doen alsof hij een patent heeft op het echte precieze Nieuwtestamentische ambten-systeem. Ons spreken is hier altijd een spreken *bij benadering en in hoofdlijnen*.

Dus moeten we ons wachten voor te stellige uitspraken over wat de enige ware bijbelse kerk-structuur zou zijn. We kunnen alleen *streven* naar een structuur die *zo dicht mogelijk aansluit* bij wat in het Nieuwe Testament aan richtinggevend onderwijs te vinden is.

Welke teksten zijn beslissend?

We kunnen het er snel over eens zijn, dat in de eerste christelijke gemeenten onder leiding van de apostelen het ambt van oudste als een permanente functie is ingesteld, en dat er daarnaast overal sprake was en moest zijn van helpers (diakenen).

Maar de vraag is, of dit minimum tegelijk het maximum is van wat je aan ambten-patroon bijbels kunt funderen. Er komen immers in het Nieuwe Testament nog wel wat méér functie-aanduidingen voor dan 'oudste/opziener' en 'helper/diaken'. Wat doen we daar mee? Hoe verdisconteren we die?

Opvallend blijven met het oog daarop de drie passages waar Paulus een opsomming van diensten en functies in de gemeente geeft: Rom. 12 : 6-8, 1 Kor. 12 : 28 en Ef. 4 : 11. Hoewel de kerken bij de herziening van het kerkboek de eerste twee hiervan buiten spel hebben gezet omdat het er over 'gaven/charismata' zou gaan, hadden we ze m.i. rustig moeten laten staan.

Ook volgens prof. Van Bruggen bv. gaat het in Rom. 12 wel degelijk over werkzaamheden, functies en functionarissen.⁶ En in 1 Kor. 12 gaat het volgens hem eveneens over ambten, speciale functies en activiteiten, ook wel gaven, maar niet alléén maar over gaven.⁷

Wie nu een totaalbeeld van de bijbelse ambtenleer wil krijgen, zal toch wel allereerst naar zulke opsommende passages grijpen. En dan is het merkwaardige, dat in Rom. 12, 1 Kor. 12 en Ef. 4 de 'oudsten' en de 'diakenen' niet eens worden genoemd! Als hun dienst de enig

algemeen blijvende en voorgeschrevene was, waarom zijn ze dan juist in de opsommingen van Paulus zo opvallend afwezig?

Dat moet ons m.i. voorzichtig maken met heel het Nieuwtestamentisch ambtenpatroon te willen onderbrengen in de tweeslag 'oudsten' en 'diakenen' en verder niet. Want hoe moet ik me nu de zaak voorstellen? Als er (afgedacht van de diaken) in de gemeenten volgens de Schrift alleen maar permanent een 'oudste' moet zijn, wat moet ik dan met figuren van (vooral) evangelist, leraar, herder en leraar (toch wel één functie)? Denkend vanuit één oudsten-ambt moeten zulke figuren dan allemaal óf tot de tijdelijke en verdwijnende ambten behoord hebben, óf we moeten ze allemaal als 'gewone' oudsten beschouwen.⁸

Daar komt bij, dat we toch ook de 'leidinggevers' en 'bestuurders' ergens een plaats moeten geven. Op basis van Rom. 12 : 8 zou je kunnen zeggen: die vallen onder de 'helpers'.⁹ Maar vanwege andere plaatsen (1 Kor. 12 : 28, 1 Tess. 5 : 12, 1 Tim. 5 : 17, Heb. 13 : 17) is dat moeilijk. Het meest waarschijnlijk is, dat zij ook onder de 'oudsten/opzieners' vielen en moeten vallen.

Maar dat betekent, dat wanneer we ook andere gegevens dan die over presbuteros en episkopos recht willen doen, we het oudstenambt toch wel moeten gaan 'vullen' met verschillende in hun taakaanduiding nogal uiteenlopende functies. Kun je hier dan echt nog van één soort 'oudste' spreken? Wordt 'oudste' dan niet een zodanig containerbegrip, dat nadere uitsplitsing in sub-ambten toch weer onvermijdelijk wordt? Volgens mij moet je daar dan wel toe komen, wil je recht doen aan bv. de drie genoemde passages uit Rom.12, 1 Kor.12 en Ef.4.

Met andere woorden, ik ben niet overtuigd dat we wel alle presbuteros- en episkopos-teksten als bijbels fundamenteel moeten beschouwen en moeten doorvertalen naar vandaag, maar dat de 'opsommingspassages' géén apostolische aanwijzingen zouden geven voor bv. (zoals we het noemen) een 'leer-ambt' en een 'regeer-ambt' als twee ambten of twee eigen vormen van één ambt.

Prof. Van Bruggen en anderen doen m.i. bij het trekken van systematiserende conclusies uit de gegevens te weinig met de 'opsommings-passages' en met de functies van 'evangelist', 'leraar' en 'herder en leraar'.

Prof. Van Bruggen brengt inderdaad de herder en leraar onder bij de 'plaatselijke oudsten' (36). Maar merkwaardig en naar het mij toelijkt toch wel inconsequent is, dat hij op blz. 166 over de evangelist schrijft: 'Met hem is vergelijkbaar de zendeling en ook de dienaar van het Woord die een tijd lang in een bepaalde plaats kan blijven.' Zien we hier nu ineens in het Nieuwe Testament toch een soort predikantschap als een apart ambt naast dat van de (plaatselijke) oudsten?

De vraag die we overhouden is: welke grond is er om bij het bepalen van het ambten-patroon de ene categorie teksten als beslissend te beschouwen en aan de andere categorie die over ambten en functies spreekt geen directe consequenties voor de kerkinrichting te verbinden? Of

waarom is die andere categorie ondergeschikt gemaakt aan de eerste? Moeten we niet liever beide categorieën teksten combineren en dan zien bij welk patroon we uitkomen?

Maar één soort oudste?

Het terugbrengen van de ambten die je bijbels onderbouwen kunt tot alleen een (ongedeeld) oudstenambt, berust bij Van Bruggen voor een niet onbelangrijk deel op zijn exegese van 1 Tim. 5 : 17.¹⁰

Vanouds zagen de gereformeerde uitleggers in die tekst een bevestiging van de gedachte, dat er niet alleen 'herders en leraars' ofwel 'predikanten' moesten zijn in de gemeente, maar ook mannen uit de gemeente zelf afkomstig, die mee deelnamen aan de regering. Regeer-ouderlingen naast leer-ouderlingen. Die ouderlingen (seniores, anciens, elders) moesten dat regeerwerk uiteraard wel doen vanuit Gods Woord en de gemeente ook pastoraal bearbeiten met Gods Woord. Maar het was niet hun taak om **publiek** in de gemeente te onderwijzen of te prediken. Wel een 'overlap' met het leer-ambt dus, maar toch zelf geen leer-ambt.

Daar ligt precies het punt waar prof. Van Bruggen de oude uitleg onbevredigend vindt. Hij zegt: blijkens andere plaatsen is het werken in het Woord en de leer toch juist de taak van **alle** oudsten? Hoe kan dat dan hier uitsluitend het werk worden van een subgroep onder de leidinggevende oudsten?

Van Bruggen ziet het dan zo: je moet geen onderscheid maken in twee soorten oudsten. Er is maar één soort oudsten door de apostelen aangesteld om de gemeente te weiden door woord en leer. **Sommigen** waren daar intenser mee bezig, staken er onevenredig veel tijd en moeite in. Daarom moet de gemeente vooral zorgen, dat zij niet worden vergeten. Ze moet hen eren en zorgen dat ze niet verhonoren.

Kennelijk zijn er dus oudsten, die meer dan anderen 'de kar trekken' in de gemeente. Tegenwoordig zou men hen onderscheiden in 'fulltimers' en 'parttimers'. Maar deze stand van zaken wettigt volgens Van Bruggen niet het invoeren van twee ambten.

Voordeel van deze uitleg is, dat zo het oudsten-ambt van de 'parttimers' aan inhoud kan winnen. Ze zijn niet maar helpers van de predikers, niet maar bestuurders, toezichthouders en vergadering-houders, maar ook geroepen tot actieve herderlijke dienst met het Woord.

Maar de vraag is, of de conclusie dan terecht is, dat er maar één soort oudste hoeft te zijn. De extra-arbeidende oudsten worden in 1 Tim. 5 met nadruk apart genoemd. Wordt daarmee niet juist **binnen** de Schrift een deur opengehouden, die Van Bruggen tot een ná-bijbelse aangelegenheid verklaart, namelijk de deur naar een ontwikkeling waarbij het oudstenambt zich zo nodig wel degelijk gaat splitsen in twee vormen?

De exegese van 1 Tim. 5 : 17 door Van Bruggen hoeft m.i. niet uit te sluiten, dat de extra-werkende oudste een eigen ambt **krijgt** in de gemeente. Verschil in intensiteit

sluit het groeien van een structurele splitsing in tweeën niet uit. Maar ligt er dan in samenhang met de andere gegevens niet juist **binnen** de Schrift al een aanwijzing in die richting?

Met zo'n splitsing verliest de minder-werkende oudste zijn taak om in het woord en de leer te werken niet. Maar als in de gemeente regelmatig de figuur van de extra-werkende oudste voorkomt, dan **krijgt** diens positie, juist wanneer het om belangrijke kern-taken als 'woord en leer' gaat, wel een bepaalde eigenheid en zelfstandigheid.

Intensievere inspanning van sommigen in een team leidt (ook praktisch) al gauw tot een eigen, wat andere positie. Eerst is er dan nog weinig verschil, maar na het passeren van de wissel worden het steeds duidelijker twee verschillende spoorbanen.

Zo'n interpretatie van 1 Tim. 5 : 17 zou aansluiten bij de lijnen uit de passages Rom. 12, 1 Kor. 12 en Ef. 4. Geven de figuren van 'leraar', 'evangelist' en 'herder en leraar' niet óók aanleiding om in de richting van tweeërlei oudsten-ambt te denken? Ik vind op dit punt de combinatie van gegevens bij Calvijn en uit de gereformeerde traditie voor wat de hoofdlijnen betreft zeker niet minder overtuigend dan de nadrukkelijke keus van Van Bruggen vóór de optie van één bijbels oudstenambt.

De gereformeerde ambtenleer wordt overigens niet adequaat weergegeven als we predikant en ouderling 'twee ambten' noemen. Steeds hebben Calvijn en zijn navolgers benadrukt, dat predikant en ouderling een deel van hun ambt gemeenschappelijk hebben. '**Oudste/opziener**' wordt daarbij als overkoepelend begrip gebruikt. Je moet die twee niet helemaal laten samenvallen, met alleen een gradueel onderscheid. Maar je moet ze ook niet helemaal naast elkaar zetten als twee volstrekt aparte ambten. De gereformeerde opvatting is eigenlijk geen twee- en ook geen drie-ambten-model!

De verschillende punten overziende is mijn conclusie: de verbijzondering van het oudsten-ambt in de tweeheid van 'predikant' en 'ouderling' is méér op de Schrift gegrond dan in de betogen van bv. Van Ginkel, Van Bruggen en Dingemans wordt gesteld.

Wel zijn er vanuit hun publikaties op onderdelen correcties en aanvullingen aan te brengen in de onderbouwing en in de praktische concretisering van die ambten. Maar het voert te ver om daar nu nader op in te gaan.

Consequenties

Maar is deze hele kwestie wel zo belangrijk? Maakt het wel zoveel uit, of onze drie-ambten-structuur en derhalve het onderscheid tussen predikant en ouderling bijbels te funderen is of dat het een latere, historisch bepaalde ontwikkeling is?

Ik zou daar een dubbel antwoord op willen geven.

Inderdaad moeten we bij onze kerkelijke structuren en kerkrechtelijke regels niet krampachtig proberen alles op uitdrukkelijke uitspraken in de Schrift te funderen. Je hoeft niet overal een bijbeltekst voor te hebben!

Soms geeft de Here ons in de Schrift duidelijke opdrachten en aanwijzingen die we moeten opvolgen. Vaak geeft Hij ons ook niet meer dan richtingwijzende hoofdlijnen, aan de hand waarvan we zelf de concrete invulling moeten vinden. Zo'n invulling hoeft niet altijd en overal dezelfde te zijn. Onze situatie (de context) speelt daarin dikwijls een belangrijke rol.¹¹

Voor ons onderwerp betekent dit, dat je ook zonder fundering in directe aanwijzingen in de Schrift nog wel met overtuiging kunt **kiezen** voor een nadrukkelijk verschil tussen predikant en ouderling. Dat heeft zich historisch zo ontwikkeld, het is een beproefd resultaat van kerkelijke ervaring en wijsheid door de eeuwen heen. En we zouden er ons vandaag vol overtuiging bij kunnen aansluiten, met argumenten waarin we meer algemene richtlijnen uit de Schrift over het gemeente-zijn en overwegingen van meer praktische aard combineren.

Toch zit er ook een andere kant aan. Als een bepaalde structuur of regeling positief in de Schrift is gefundeerd of nauw bij de Schriftgegevens aansluit, dan is die voor ons toch wel veel overtuigender en bindender dan wanneer ze het resultaat is van menselijk beraad en beslissing in vroegere tijden. Het heeft dan een normatieve meerwaarde.

Nu staat het 'drie-ambten-patroon' vandaag niet zonder reden onder **druk**. Dat heeft niet allereerst te maken met verschuivingen in de exegese van bijbelteksten, maar vooral met verzet tegen wat men de 'dominantie van de dominees' of de 'eenmansbediening' noemt. In de **publicaties** daarover komen we steeds pleidooien voor 'nivellering' en 'democratisering' tegen. Zulke invloeden gaan ons niet voorbij.¹²

In zo'n situatie zullen gereformeerde christenen graag willen teruggrijpen naar de Schrift. Het streven van **Bucer**, **Calvijn**, à **Lasco** en vele andere gereformeerden in vroeger en later tijd, zit er immers ook bij ons diep in: wij zoeken voor de inrichting van de kerk graag zo veel mogelijk aansluiting bij het beeld dat de Schrift ons tekent van de gemeente in de apostolische tijd.

Dat betekent, dat het voor ons wel degelijk veel uitmaakt, of de apostelen aan de eerste christelijke gemeenten een **grondstructuur** van alleen oudsten en diakenen of van oudsten (te onderscheiden in 'leraars' + 'ouderlingen') en diakenen hebben gegeven. Als dat tweede patroon (1a, 1b, 2) niet direct bijbels te funderen is, maar resultaat van historische ontwikkeling, dan heeft het principieel voor ons besef altijd een mindere waarde dan het eerste patroon.

Dan komen we – Schriftgetrouw als we willen zijn ook in vragen over ambt en kerkrecht – vroeger of later voor de keus te staan, of we niet, aansluitend bij het centrale motief van **Bucer** en **Calvijn**, maar radikaler dan zij, juist terug moeten naar een nog méér Schriftuurlijke **kerkstructuur**. Dat wordt dan een structuur met één soort 'oudsten', die wezenlijk allen hetzelfde ambt en dezelfde taken en bevoegdheden hebben. Alleen praktisch kan er verschil tussen hen zijn, als **sommigen** er meer tijd en energie aan besteden dan anderen.

Concluderend: een niet-gedifferentieerd oudstenambt aanwijzen als alleen bijbels, en dan zeggen dat dit de mogelijkheid openhoudt om in concrete situaties eventueel toch wel twee soorten oudsten te creëren, heeft aanzienlijke consequenties. Het leidt feitelijk tot een permanent vraagteken bij de klassieke afbakening van de ambten van predikant en ouderling. En er wordt een ontwikkeling mee bevorderd, die in onze cultuur bijna alleen maar kan leiden tot een voortdurende tendens tot gelijkstelling en 'nivellering' van predikant en ouderling en tot een behoorlijk 'omschoffelen' van ons kerkrecht.

Zou dat inderdaad op de Schrift gegrond zijn, dan hoeven we daar geen moeite mee te hebben. Laten we dan integendeel blij zijn, dat we eindelijk het juiste ambtenpatroon gevonden hebben! Maar dat dit het meest dicht de Schriftuurlijke gemeente-structuur benadert, daar ben ik nog niet van overtuigd. Ook al blijven er bij de klassieke gereformeerde ambtenleer wel bepaalde vragen en onduidelijkheden over (net als bij de Schriftgegevens zelf), toch geeft ze ons m.i. een heel plausibele bijbelse onderbouwing van onze **kerkinrichting**.

Tenslotte

In enkele artikelen hebben we stand van zaken opge maakt inzake de gereformeerde ambtenleer. In geschriften uit de **Reformatie-tijd** zagen we de gereformeerde **kerkinrichting** gestalte krijgen. En we confronteerden ons met kritiek die daarop in onze eigen tijd gegeven is. Ik zou aan het slot van dit verhaal enkele wensen willen formuleren.

1. Het is te wensen, dat in de bezinning op de afbakening van de ambten de studie van de geschriften uit de Reformatie-tijd nadrukkelijk een plaats blijft innemen. Niet omdat de 16e eeuw of mensen als **Bucer** en **Calvijn** voor ons de laatste autoriteiten zijn. Maar omdat wij in hen en hun medestanders serieuze en begaafde lezers en uitleggers van de Heilige Schrift ontmoeten!
2. Het is te wensen, dat kerkelijke vergaderingen niet te snel teksten schrappen en exegetische knopen doorhakken. We leven in een kleine kerkgemeenschappen lopen daardoor het risico, dat we in onze besluitvorming al gauw gaan koersen op het (soms veranderlijke) inzicht van enkelen over een korte periode. Een voorzichtig beleid op basis van brede studie en een breed draagvlak verdient hier aanbeveling.
3. Het is te wensen, dat we in de Gereformeerde Kerken het gesprek over de grondvragen rond het ambt voortzetten en daarin proberen verder te komen. Het is hangende dat gesprek m.i. niet verstandig om uitspraken te doen en besluiten te nemen op afgeleide onderdelen. Het synode-besluit over de 'zegenende ouderling' vind ik persoonlijk juist daarom onbevredigend.

Losse elementen van een gewijzigde ambtenleer realiseren via deel-kwesties als 'de zegen' lijkt op het zetten van een nieuwe lap op een oud kleed. De kerken zouden bij zulke vragen liever een breder opgezet beleid als 'onderbouw' moeten formuleren, voordat op kleine onderdelen uitspraken worden gedaan.¹³

Intussen hebben we in de gereformeerde ambtenleer met een boeiende materie te maken. Intensieve studie van de Schrift op dit punt en confrontatie met de reformatoren is voor een mens altijd verfrissend en verrijkend!

M. te Velde

¹ Bij de opening van de lessen aan de Theologische Universiteit op 6 sept. j.l. moest ik na de schets van de 16e-eeuwse ambtenleer volstaan met een korte nabeschouwing. De artikelen van vorige week en deze week geven nu een veel bredere en ten dele ook andere confrontatie tussen de 16e-eeuwse afbakening van de ambten en recente ontwikkelingen in de ambtenleer dan ik toen gaf.

² In dit artikel zal ik herhaaldelijk de termen 'leer-ouderling' en 'regeer-ouderling' gebruiken. Eigenlijk zijn die termen niet zo goed bruikbaar. Tot de taak van de leer-ouderling (predikant) behoort immers ook het 'regeren', het leiding geven in opzicht en tucht. En de regeer-ouderling doet zijn werk juist met de leer en onderwijzing uit Gods Woord, ook al heeft hij geen publieke leer-taak.

³ C. Trimp, *Ministerium. Een introductie in de reformatische leer van het ambt* (Groningen 1982), 101-102.

⁴ A. van Ginkel, *De ouderling. Oorsprong en ontwikkeling van het ambt van ouderling en de functie daarvan in de Gereformeerde Kerk der Nederlanden in de 16e en 17e eeuw* (Amsterdam 1975), 304vv. De recensies van dit boek in diverse vaktijdschriftengingen destijds maar weinig in op de toch wel opvallende en uitdagende stellingen over de 16e-eeuwse gereformeerde ouderling.

⁵ J. van Bruggen, *Ambten in de apostolische kerk. Een exegetisch mozaïek* (Kampen 1984), 166-167.

⁶ Van Bruggen, *Ambten*, 146-153.

⁷ Van Bruggen, *Ambten*, 156-158.

⁸ Diverse auteurs willen ook een lijn trekken van de apostelen en de profeten naar de latere predikanten. Zij zien dan hun taak voor een deel overgaan op de 'herders en leraars'.

⁹ Onze 'regeer-ouderling' zou dan niet op het terrein van de 'profetie', van het Woord, zijn werk hebben, maar een helpers-functie hebben, een 'diakonos' voor het leidinggeven en besturen zijn.

¹⁰ Van Bruggen, *Ambten*, 92-107.

¹¹ In mijn inaugurele oratie gaf ik hiervoor de onderscheiding 'schriftuurlijke structuur' en 'actualiserende invul-structuur'. *Gereformeerde gemeentebouw. Een eerste koersbepaling voor een nieuw theologisch vak* (Barneveld 1989), 28-29.

¹² Uiteraard moeten we altijd strijden tegen verkeerde dominantie van predikheren, tegen een 'domineeskerk' en dergelijke. In geen enkel ambtenpatroon zijn zulke verschijnselen te verdedigen. Maar het zal toch vooral van de fundering in de Schrift afhangen, of de klassieke gereformeerde positie-afbakening van de predikant in onze kerkorde dan al bij voorbaat onder de kritiek moet vallen of niet.

¹³ Het is nu al te voorzien dat we van de ene deelkwestie in de andere terecht komen, te beginnen bij bijzondere situaties. Er zullen in de komende jaren ongetwijfeld diverse vragen op ons afkomen. Waarom zou een ouderling in een vakante gemeente niet met een mooie leespreek voorganger mogen zijn in een trouwdienst? Vooral aardig als hij ook nog een broer van de bruid is! Waarom zou – alweer in een vakante gemeente – de ouderling die tegelijk godsdienstleraar is en die dit jaar de belijdeniscatechisatie heeft gegeven, op eerste Pinkstermorgen niet de openbare geloofsbelijdenis mogen 'afnemen'? Vooral een oplossing als de preekvoorzieners voor die morgendienst geen predikant heeft kunnen krijgen! Waarom zou een ouderling bij plotselinge ziekte van een predikant niet de doop mogen bedienen? Moeten we om afwezigheid van een (misschien wel wildvreemde) predikant dat doopfeest afgelasten? En waarom kunnen de predikant en de ouderlingen niet bij toerbeurt het avondmaal bedienen? Het zijn toch allemaal herders van de gemeente? De kerken zijn in zulke vragen meer gebaat bij een totaal-beleid dan bij allerlei losse deel-uitspraken.

WISSELING REDACTIE

Met ingang van 1 januari 1994 zal er een wisseling in de redactie van *De Reformatie* plaatsvinden. Enige tijd geleden trad prof. dr. C. Trimp als redacteur terug. In zijn plaats is drs. A.L.Th. de Bruijne, gereformeerd predikant te Rotterdam-Centrum, bereid gevonden de redactie te komen versterken.

Daar ook prof. dr. K. Veling wegens drukke werkzaamheden de wens te kennen gaf als redacteur terug te treden, moest eveneens voor hem naar een vervanger worden omgezien. Drs. B. Bos, directeur van het Gereformeerd Vormings Instituut, bleek bereid diens plaats in te nemen. We heten beide nieuwe redacteurs van harte welkom en hopen op een goede samenwerking ten bate van ons blad. Het was op 1 januari 1983 dat prof. Veling aantrad als eindredacteur van ons blad. Nadat prof. dr. J. Douma als eindredacteur zijn functie neerlegde, trad een driehoofdige kernredactie op, bestaande uit de heren: ds. C.J. Smelik, dr. K. Veling en dr. W.G. de Vries. Jarenlang heeft prof. Veling daarin als eindredacteur gefungeerd, en dat met veel verve. Constructieve veranderingen vonden onder zijn leiding plaats. De nieuwe formule van een kernredactie, die wekelijks telefonisch vergadert over de inhoud van ons blad, bleek goed te werken. Al die jaren vond er een harmonische samenwerking binnen de kernredactie en met de brede redactie plaats.

Toen zijn werkzaamheden toenamen trad dr. Veling in januari 1988 als eindredacteur terug en werd opgevolgd door ondergetekende. Maar door nog grotere werkdruk zag hij zich genoodzaakt per 1 januari 1989 ook uit de kernredactie terug te treden, al bleef hij deel uitmaken van de brede redactie. En nu heeft hij ook deze moeten verlaten.

We willen namens de mede-redacteurs en zeker ook namens de lezers prof. Veling hartelijk dank zeggen voor de jarenlange inzet voor ons blad. Niet alleen zijn organisatorisch vermogen, maar ook zijn bijdragen in *De Reformatie* in de afgelopen tijd willen we dankbaar memoreren.

Tegelijk spreken we de wens uit dat de twee nieuwe redacteurs zich met ons mogen inzetten voor de doelstelling van ons blad, dat al sinds 1920 een grote plaats in het leven van de Gereformeerde Kerken heeft ingenomen en dat nog steeds zijn plaats in het midden van de kerken wil innemen. Een doelstelling die zeker in deze turbulente tijd de inzet van ons allen vraagt: de ontwikkeling van het gereformeerde leven in gebondenheid aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis.

Namens de redactie van *De Reformatie*

W.G. de Vries

LEREN GELOVEN VIA DE CATECHISMUS

Geloof en gedrag

In een vorige 'OP MAAT' heb ik aandacht gevraagd voor de relatie tussen geloof en gedrag. Het is heel goed mogelijk kinderen door training te vormen, zodat ze een bepaald gedragspatroon gaan vertonen. Maar als christenen hebben we dan pas ons doel bereikt wanneer kinderen, in de weg van opvoeding en onderwijs, gaan leven vanuit het geloof.

Het één kan weliswaar niet zonder het ander, maar het laatste vertegenwoordigt duidelijk wel een meer geestelijke waarde.

Daarom hebben we met belangstelling kennis genomen van het boekje van **Jetze Baas**: *Je groeit samen op*. Hij zoekt bewust een weg naar het hart van de kinderen. En hij is zich ervan bewust dat je dat alleen lukt wanneer je op een eerlijke manier de bijbel opendoet.

Dezelfde aanpak heeft ons voor ogen gestaan, toen wij, in een team van vijf mensen, begonnen aan de **catechisatie**-methode *Ik Geloof*. Het leren van de catechismus mag geen doel zijn in zichzelf. De catechismus is een leerboek dat, naar de methode van vier eeuwen geleden, kinderen de hoofdinhoud van het evangelie eigen wil maken. Met het doel dat zij daaruit, als vrucht van hun geloof, gaan leven.

Met andere woorden: ook het catechetisch onderwijs is een vorm van geloofsonderricht dat de bedoeling heeft om (**jonge**) mensen te veranderen.

Wanneer je dat doel wilt handhaven met gebruikmaking van de aloude Heidelbergse Catechismus, stuit je natuurlijk op problemen. In de eerste plaats moet je een brug slaan tussen het bijbelse onderwijs en de geloofsbeleving van jonge mensen in de twintigste eeuw. Maar daarnaast heb je ook nog de taak de actualiteit en de relevantie van een leerboekje van vier eeuwen oud voor deze tijd aan te tonen. En dat alles tegenover jonge mensen van twaalf tot achttien jaar.

Wie de moed heeft over deze problemen op een pedagogische of een didactische manier na te denken, zal al gauw tot de conclusie komen dat eenvoudige oplossingen hier niet voorhanden zijn.

De auteurs van *Ik Geloof* hebben bewust gekozen voor een methode vanuit de Heidelbergse Catechismus. En wel omdat dit belijdenisgeschrift een ordening in de hoofdlijnen van de christelijke leer heeft aangebracht, die onvervangbaar is gebleken. Maar deze keuze betekent niet dat je dan ook de methódische gang van deze catechismus in alles slaafs moet blijven volgen. Als belijdenisgeschrift is de Heidelberger onvervangbaar. Maar als methodisch leerboek is het vanzelfsprekend een product van z'n eigen tijd.

Toch is het de moeite waard op deze wijze ons **ideaal** te blijven nastreven: om vanuit Gods Woord de actualiteit van de christelijke leer voor deze tijd zo duidelijk te maken, dat kinderen die leer als geloofsinhoud aanvaarden en daaruit gaan leven.

Instemming en kritiek

Toen we, na jaren van voorbereiding, zo'n zeven jaar geleden een start konden maken met het eigenlijke werk voor *Ik Geloof*, hadden we niet kunnen denken dat het direct al zo'n goed onthaal zou krijgen. En dat verbaast ons nog **steeds**. Kritiek wordt de auteurs en de uitgever niet **bespaard**, maar de verkoopcijfers laten zien dat de methode door twee-derde tot drie-kwart van de in aanmerking komende catechisanten wordt gebruikt.

Als groot voordeel van de methode wordt ervaren dat catecheten, vaak voor het eerst in hun leven, via een handleiding didactische aanwijzingen **krijgen** hoe zij met het materiaal om kunnen gaan. Tweede winstpunt is dat ouders, die via de doopbelofte direct bij het catechetische werk betrokken zijn, het onderwijs aan hun kinderen op de voet kunnen volgen.

Het aangegeven succes doet ons de ogen niet sluiten voor ingebrachte of in te brengen **kritiek**. Al gaande is er ook een ontwikkeling in het materiaal te bespeuren, die aangeeft dat de auteurs rekening houden met de wensen van de gebruikers. Helaas ontbreekt tot nu toe de tijd om al verschenen deeltjes aan de hand van ingebrachte opmerkingen te herzien.

Kritiek, opmerkingen en wensen zijn dus welkom. Wat mij betreft ook via dit artikel van de kant van de lezer, die tegelijk ouder is van catechisanten. Van tijd tot tijd wordt daarnaar door de auteurs overigens bewust gevraagd via een enquetering van gebruikers.

Kritiek die hout snijdt

In de *Reformanda* van 24 november 1993 geeft ds. A. **Boersma** op pagina 486 aandacht aan *Ik Geloof*. Daar ben ik blij mee, vooral omdat hij schrijft als gebruiker. Hij geeft de lezer een korte indruk van wat de methode tot nu toe te bieden heeft.

Een paar punten van zijn kritiek hebben we al meer gehoord.

Catecheten vinden het vervelend wanneer ze met een groep catechisanten, omdat er geen volgend deel beschikbaar is, over moeten gaan op een andere manier van behandelen van de stof.

Die moeite is begrijpelijk, maar niet te voorkomen.

Omdat het kerkverband niet beleidsmatig investeert in het

ontwikkelen van leer- of studiemateriaal voor de jeugd, zijn uitgevers aangewezen op vrijwilligers die het werk in hun vrije tijd doen. Werk waarvoor in allerlei vergelijkbare situaties mensen vrijgesteld worden, omdat je het er eigenlijk niet bij **kunt** doen.

Overigens zijn de catecheten van dit probleem voortdurend op de hoogte gehouden. En ook zijn er diverse suggesties gedaan om het bezwaar zoveel mogelijk te beperken. Ik vind het daarom jammer dat ds. **Boersma** wel het bezwaar verwoordt, maar daarna alleen maar een pluim geeft aan catecheten die de kat uit de boom (blijven) kijken. Immers, ook al is de methode niet klaar, je kunt er vier jaar lang gebruik van maken. En voor de jeugd van zestien tot achttien is het veel minder moeilijk eigen materiaal te selecteren, overeenkomstig het door de **kerke**raad aanvaarde leerplan.

Een tweede bezwaar is ook bekend: vooral deel 1 is soms erg eenvoudig. Ds. **Boersma** zegt: 'tot ergernis van de jeugd soms'. Dit bezwaar boeit mij op een bijzondere manier. In deel 1a worden de Zondagen 1-7 behandeld: een inleidend fundament voor het vervolg. Heel wat **kernstuk**ken van de christelijke leer komen daar al aan de orde. Niet alle worden ze in deel 1a behandeld, maar de meeste wel. En dan valt het inderdaad op: als je vanuit de bijbel de leer van de catechismus op een goede manier benadert, hebben de catechisanten er geen onoverkomenlijke problemen mee.

Het mooie is dat je zo, direct al in het begin, ook de **kin**deren die moeilijk kunnen leren, goed mee kunt nemen. Een catecheet zal zelf wel mogelijkheden zien om de stof te verdiepen als daar aanleiding voor is. Overigens is het de bedoeling om, aan de hand van de **kritiek**, de **begin**-deeltjes te herzien.

Kritiek om te weerspreken

Ds. **Boersma** merkt op dat het positief te waarderen is dat de jeugd op een aansprekende wijze onderwijs **krijgt** in de leer van de Schrift, maar hij noteert daarbij 'dat lang niet alle vragen meer worden behandeld, of geleerd'.

Dat laatste is waar, maar verklaarbaar uit het eerste. Doel van de catechese is immers niet om catechisanten de catechismus uit het hoofd te laten leren. Het gaat erom dat ze zich de leer van de Schriften eigen maken, waarbij het geregeld noodzakelijk is iets uit het hoofd te leren. Als je leert te geloven, dan moet dat geloof inhoud hebben. Daarom mogen, als je besluit sommige vragen van de catechismus over te slaan, toch de kenmerkende elementen uit de leer niet gemist worden. Niet voor niets hebben we gebruikers van de methode gevraagd, na de verschijning van deel 4, of zij wilden aangeven welke zaken volgens hun niet aan de orde zijn geweest en alsnog behandeld zouden moeten worden.

Zo'n kenmerkend element is de kerkelijke tucht. Ds. **Boersma** ziet het als een ernstige lacune dat Zondag 31 nergens behandeld wordt. Hij schrijft: 'Terwijl juist de kerkelijke tucht één van de kenmerken van de kerk van Christus is, heeft een jongen of meisje van zestien er op

catechisatie nog nooit van gehoord!'

Nu is het waar dat Zondag 31 in de eerste vier leerjaren niet apart behandeld wordt. Het specifieke onderwijs over de kerkelijke tucht hoort mijns inziens apart plaats te vinden in een latere levensfase. Het kan uitstekend gekoppeld worden aan de vierde en vijfde vraag van de Openbare Geloofsbelijdenis.

Maar het gaat natuurlijk veel te ver om daaraan de conclusie te verbinden: een catechisant van zestien heeft zo nog nooit van de kerkelijke tucht gehoord. Immers, bij de **behandeling** van het avondmaal is gesproken over wie er wel en wie er niet dit sacrament mogen meevieren. Breed is ook aandacht gegeven aan de eerste sleutel van het **koninkrijk** van de hemelen: de verkondiging van het evangelie. Om niet meer te noemen. Het derde kenmerk van de kerk omvat heus heel wat meer dan in Zondag 31 wordt omschreven. Ook hier wordt weer die spanning voelbaar: behandel je leerinhouden met het oog op geloofsvorming of prent je leerstukken in uit een vaste lijst. Ook niet terecht vind ik de **kritiek** dat de kerkgeschiedenis weinig of verkeerd aan de orde komt. Ds. **Boersma** heeft gelijk wanneer hij zegt dat er weinig aandacht gegeven is aan de kerkgeschiedenis bij de behandeling van de verschillende onderdelen van de catechismus. Maar hij weet ook dat het nooit de bedoeling is geweest om in deze methode structureel aan kerkgeschiedenis te doen. Dat is een keuze geweest, die bewust is gemaakt, omdat de gereformeerde scholen aan dit vak apart en methodisch aandacht geven.

Het is jammer dat ds. **Boersma** zwaar oordeelt over een korte **pericoop** uit deel 4b, waarin in vogelvlucht een stukje kerkgeschiedenis sinds 1834 wordt weergegeven, in het kader van de behandeling van de belijdenis over de kerk. Dat laatste staat centraal: hoe Christus zijn kerk vergadert en hoe wij functioneren binnen de gemeenschap der heiligen. En omdat in dat verband er altijd vragen komen over de verschillende kerken, is een kort overzicht opgenomen. Juist bij zo'n onderdeel kun je als catecheet zelf uitgebreid je gang gaan, als daar aanleiding voor is. Maar om nu voor de lezer de indruk te wekken dat in Ik Geloof de crisis in de jaren zestig 'in welgeteld drie zinnen' afgedaan wordt, vind ik suggestief.

Ten **slotte** heb ik me verbaasd over de **kritiek** op de deeltjes die de wet behandelen. Ds. **Boersma** schrijft: 'Het valt mij op, dat de behandeling hiervan in deze groep moeizaam verloopt. Dat ligt aan de leeftijd, maar ook wel aan de methode. Vooral als het over de eerste geboden gaat, komt de boodschap niet duidelijk bij de jeugd over. Het blijft teveel op afstand.'

De aanpak van de stof in de deeltjes over de wet is totaal anders dan die in de eerste twee jaargangen. Het vraagt van de catecheet ook veel meer voorbereiding. Het grote voordeel is dat hij uit de stof kan selecteren, zodat hij een les geeft die past bij zijn groep. Maar dat deze stof teveel op afstand blijft, lees of hoor ik hier voor het eerst. Het omgekeerde wordt wel gezegd: via de vele voorbeelden uit de directe praktijk van onze jeugd en de prikkelende

illustraties komt de stof juist midden in hun leven te staan.

Ds. Boersma zegt van zichzelf dat hij zaken graag positief wil benaderen. Helaas kan ik dat in de hierboven beschreven beoordeling niet ontdekken. Over het geheel blijft een negatief en **kritisch** oordeel hangen. Dat is jammer, vooral als je het volume en het gehalte van de **kritiek** afweegt tegen wat beoordeeld wordt. En daarbij bovendien bedenkt dat de auteurs van *Ik Geloof* deze **kritiek** van deze auteur voor het eerst langs deze weg vernemen.

Waar het om gaat

Ook *Reformanda* spant zich in om de jeugd van de kerk op een positieve manier te beïnvloeden. Ik waardeer dat, al heb ik voor mijzelf vragen bij de manier waarop dat gebeurt. Toch zullen we het er samen wel over eens zijn dat onze inspanning tevergeefs is als de gesignaleerde kloof tussen leer en leven niet wordt overbrugd.

In *Ik Geloof* wordt bewust geprobeerd, vanuit een hartelijke liefde voor Gods Woord en de belijdenis van de kerk, het hart van jongeren te raken. Wanneer dat doel vanwege onze tekortkomingen niet wordt bereikt, moet de methode bijgesteld of veranderd worden. Daarom is kritiek van gebruikers: catechisanten, hun ouders en catecheten, hartelijk welkom.

Kritiek formuleer je immers alleen maar met het doel om elkaar verder te helpen?

H. Folkers

VERSCHEENEN

Al weer even geleden is bij De Vuurbaak het *Bijbels Dagboek 1994* verschenen. De ondertitel maakt duidelijk dat de meditatie in dit boekje per dag weer de nodige kracht willen geven. 12 predikanten verzorgen elk een maand de meditatie. Bij elke dag wordt een aanwijzing gegeven voor een te zingen lied. Dit boekje kost f 16,50.

Vorig jaar overleed Okke Jager. Deze man stond erom bekend dat hij de dingen heel fris en pakkend kon typen. Drs. Pieterjan de Buck heeft 1178 aforismen bij elkaar gebracht in een boekje dat de sterke titel *Beeldenstorm* meekreeg. Het boekje is bij Ten Have uitgegeven en kost f 24,50.

Bij Kok Kampen werd een boekje uitgegeven van de hoogleraar prof. dr. A. van der Meiden, die op de achterflap van dat boekje getypeerd wordt als hoogleraar in de leer van de public relations en vrijzinnig voorganger. Als u wilt weten wat deze hoogleraar nog voor heil ziet in geloven, moet u *Het nut van geloven* lezen, dat de veelzeggende ondertitel meekreeg: *Over bevinding, nut, vrijzinnig leven en communicatie*. Prijs: f 26,50.

Niet alleen in onze kerken wordt over gemeenteopbouw nagedacht en geschreven. Ds. Pim van der Kerk is daadwerkelijk betrokken geweest bij de opbouw van een Samen-op-Weg dorpskerk. Mee vanuit die ervaring schreef hij *Geloven in de kern. Gids voor een zinvolle christelijke gemeente in een klein dorp*. Kok Kampen gaf dit boekje uit, en het kost f 29,90.

Gerry Velema-Drent laat in haar nieuwste boekje, getiteld *Wie droogt mijn tranen?*, zien dat de wereld van de prostitutie een wereld is van tragiek, misdaad, verslaving en verdriet. De mensen raken erin verstrikt en de weg eruit lijkt onmogelijk. Twee ex-prostituées vertellen hun verhaal. Zij vonden in Christus het licht in hun uitzichtloosheid. Hij droogde hun tranen. Uitgeverij Buijten en Schipperheijn gaf dit boekje uit in samenwerking met de Vereniging tot Heil des Volks. Prijs: f 10,00.

Bij Kok Kampen verscheen een boekje van Amos Elon, journalist in Jeruzalem. Het boekje gaat over verleden en heden van de stad Jeruzalem. Hii laat zien dat binnen deze stad veel verschillende en elkaar bestrijdende culturen en godsdiensten geherbergd zijn. *Jeruzalem. Stad van spiegels* kost f 49,50.

Professor Wisse (1873-1957) was een zeer bekende en prominente figuur, zowel binnen als buiten de Christelijke Gereformeerde Kerken. H. van der Ham, predikant binnen deze kerken, heeft jarenlang studie gemaakt van leven en werk van Wisse. Zo verkreeg hij tot nu toe onbe-



met  voor het goede boek

Assendorperstraat 73
8012 DG Zwolle
Tel 038 219802 b g q 210090 Voor s uw studieboeken

boekhandel goedhart

kende details door mensen uit Wisse's nabije omgeving te interviewen. *Professor Wisse* kost f 39,50.

Anne van der Zee schreef een aantal gedichten die nu gebundeld zijn in *Uit handen gegeven*. Het gaat om 'gedichten die pijn en verdriet hanteerbaar maakten' voor Van der Zee. Het boekje is voorzien van een aantal illustraties van Arie Cramer. Drukkerij en uitgeverij Bredewold in Wezep gaf dit boekje uit, en de prijs ervan is f 15,00.

Tenslotte zijn er weer twee boekjes van de inmiddels bekende schrijver Bert Wiersema binnengekomen. Het gaat allereerst om de tweede druk van deel 1 uit de Chris en Jorieke-serie, getiteld *Dagboek van een overval*. Ook kwam een nieuw deel uit met de titel *Autodiefstal per computer*. Werkelijkheid en onwerkelijkheid wisselen elkaar sterk af, maar spannend zijn deze boekjes zeker. De boekjes kosten f 14,90, en zijn uitgegeven bij De Vuurbaak.

Jan Meijer

OPROEP 50 JAAR VRIJMAKING OPROEP 50 JAAR VRIJMAKING

In 1994 zal het Deo Volente 50 jaar geleden zijn dat de Vrijmaking plaatsvond. Ter gelegenheid daarvan zal onder redactie van prof. drs. D. Deddens en prof. dr. M. te Velde een gedenkboek verschijnen met als titel *Vrijmaking – Wederkeer*. Een vijftiental auteurs zal in dit boek vooral de ontwikkelingen schetsen in de Vrijmaking en de halve eeuw daarna.

De redactie zoekt in samenwerking met het Archief- en Documentatiecentrum foto's die kunnen dienen ter illustratie van het boek en die later mogelijkerwijs opgenomen kunnen worden in de fotocollectie van het ADC. Gedacht wordt aan foto's (en andere documenten) die nog niet eerder gepubliceerd zijn en die onder meer betrekking hebben op de thema's: voorgeschiedenis, Vrijmakingsvergadering van 11 augustus 1944, kerkeraden, synodes, conferenties, kerkdiensten, kerkgebouwen, congressen, evangelisatie, zending, Theologische Schooldagen, jeugdwerk, onderwijs en zusterkerken in het buitenland.

Wie in het bezit is van relevant illustratiemateriaal en dit ter beschikking wil stellen van de redactie, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt), Broederweg 16, 8261 GT Kampen, telefoon: 05202-27735, archivaris drs. G.C. Groenleer.

Het spreekt vanzelf dat het materiaal desgewenst netjes geretourneerd wordt, maar schenkingen ten behoeve van het ADC zijn ook van harte welkom!

OPROEP 50 JAAR VRIJMAKING OPROEP 50 JAAR VRIJMAKING

BOEKBESPREKING

VAN WERKELIJKHEID NAAR IDEAAL

'Gemeenteopbouw is "in".'

Dat is de eerste zin uit het Woord vooraf van het boek met bovengenoemde titel. Het is het eerste boek van de stichting 'CeGeboek', die in het leven geroepen is door het Confessioneel Gereformeerd Toerustingscentrum.

Het boek presenteert zich als een werkboek. Getuige de ondertitel: 'Een praktisch boek over gemeenteopbouw'. Dat is het ook echt. Dat blijkt uit de **gespreksvragen**, die aan het eind van de hoofdstukken zijn opgenomen. Behalve na het eerste hoofdstuk. Dat bevat nl. 10 spelregels voor een groepsgesprek. Niet alleen nuttig bij de bespreking van onderwerpen op dit terrein.

De vragen zijn onderverdeeld in gesprekspunten voor een gespreksgroep en vragen ten aanzien van **beleid/gespreksvragen** voor de kerkeraad. Zo worden handvatten gegeven om de diverse onderwerpen te bespreken.

De inhoud van het boek is heel gevarieerd. Datzelfde is het geval met de auteurs. Die zijn afkomstig uit een breed gedeelte van de 'gereformeerde gezindte'. In het Woord vooraf wordt daarvan o.a. dit gezegd: 'Het verheugde ons dat men zo spontaan op ons verzoek is ingegaan en zo van **harte** "ja" heeft gezegd op ons initiatief. Heerlijk om elkaar zo te vertrouwen, elkaar over en weer zo te **verrijken** en te bevruchten. We delen met elkaar en we leren van elkaar'.

Positief is dat alle auteurs uitgaan van de Bijbel als het Woord van God. In alle hoofdstukken worden allerlei gegevens uit met name het Nieuwe Testament aangedragen en verwerkt.

Toch mis ik een wat meer uitgebreide tekening van de gemeente van Christus naar wat de Heilige Geest daarvan zelf vertelt. Laat ik het zo mogen formuleren. Waarom het 'ideaal' niet wat breder uit de doeken gedaan?

Handelingen 2 is uiteraard een prachtig startpunt. Maar toch niet wat smal om daar 'een aantal **bijbelse grondlijnen** voor gemeentevorming en gemeenteopbouw' af te leiden (p. 14)? Je kunt toch niet beweren, dat een ontwikkeling als in Handelingen 6 beschreven – de aanstelling van de zeven – al van het ideaal afwijkt? Evenmin als wat Paulus schrijft b.v. in Efeziërs 4. Overigens, een dergelijke bewering vind je ook niet in dit boek. Maar misschien overvraag ik het boek.

De verschillende kerkelijke achtergrond van de auteurs blijft herkenbaar. Mijn indruk is dat – wellicht onbewust – toch vooral gedacht is aan gemeenten, die voeling hebben met het Confessioneel Gereformeerd Beraad binnen de Gereformeerde Kerken (syn.). Concreet blijkt dat b.v.

uit de bijdragen van prof. dr. K. Runia. Hij noemt op p. 39 en 40 'artikel 68 van de kerkorde'. Zonder aan te geven over welke kerkorde het gaat. Ook de vraagstelling 'Vrije tekstkeuze of jaarorde?' is meer aan de orde in de kerken waartoe professor Runia behoort, dan binnen de kerken, waar *De Reformatie* verschijnt. De vraagstelling (p. 52): 'Hoe vond u de preek van de afgelopen zondagmorgen? Kon u er wat mee? Waarom wel of niet?' verdient aanvulling door middel van een verwijzing naar de preek van de zondagmiddag.

Ligt het – ik vraag het voorzichtig – in dezelfde lijn, wanneer een andere auteur, drs. J. Staat, op p. 90 zijn verlegenheid uit, als het gaat over de vraag: 'Hoe je nu het "verzuimen" van de "eigen bijeenkomst" moet tegen gaan?'

Is het in dit verband niet een goede zaak om eens verder na te denken over de plaats van opzicht en (kerkelijke) tucht in gemeenteopbouw en gemeentebewaring?

Bij een onderwerp als gemeenteopbouw komen uiteraard de gaven van de Geest ter sprake. Hoofdstuk 10 van het boek, van de hand van ds. C. van de Velde, is er aan gewijd. Maar in diverse andere hoofdstukken klinkt dat thema door. Een mooie zin op p. 95 is: 'God geeft zijn kinderen allemaal evenveel, namelijk zichzelf, zijn gemeenschap'. En dan komen de gaven van de Geest ook, een ieder het zijne of het hare. In alle verscheidenheid. Een rake opmerking in dit verband op p. 156: 'Zo kan de nadruk op de verscheidenheid van de Geestesgaven een alibi worden om er maar niet meer mee bezig te zijn'.

Een opmerkelijk hoofdstuk vond ik hoofdstuk 13: 'Geven als geloofsbelijdenis. Over de financiële kant van het gemeente-zijn', geschreven door drs. J. Bosch. Heel zinvol om ook die kant te belichten in het kader van het thema.

De functie van het hoofdstuk over geloofsopvoeding in een boek over gemeenteopbouw is mij niet helemaal duidelijk geworden. Evenmin als de plaats ervan in het boek, wanneer ik dat vergelijk met het stramien dat uitgezet is in het Woord vooraf. Daar wordt geloofsopvoeding geplaatst tussen 'geestelijke groei' en 'geloofsondemcht'. Wellicht was nauwere aansluiting bij het laatstgenoemde beter geweest.

Bij het lezen van het boek kom je heel wat dingen tegen die je aanstreept. Soms plaats je een vraagteken. Vaker een uitroepteken bij aardige ideeën. Van beide nog een voorbeeld.

Een duidelijk vraagteken plaats ik bij de zin op p. 56: 'Zo is de gemeente de nieuwe **bestaansvorm** van Christus'. Dat staat in een passage waar gesproken wordt over de gemeente als het lichaam van Christus, levend en groeiend door de Geest. Maar de aangehaalde zin lijkt mij een aanvechtbare uitdrukking.

Uitroeptekens zette ik o.a. bij 'de pastorale plattegrond' die Christus uittekent bij het Heilig Avondmaal (p. 104, 105). Verder op p. 116 bij de vraag: 'Zouden wij niet meer ambtsdragers voor het evangelisatiewerk ter beschikking moeten hebben?'

En, om niet meer te noemen, de passage op p. 146, waar uit Paulus' onderwijs in 1 Corintiërs 12 : 12-31 'een belangrijke richtlijn voor de inschakeling van de gemeente' wordt opgediept. 'Het wordt minder vanzelfsprekend om alleen te kijken "of we iemand nodig hebben"'. We zullen ons ervoor hebben in te spannen, dat niemand in de gemeente zich "onnodig" voelt. Misschien vraagt dat van ons om te leren *andersom te denken*. Meer gericht op de inschakeling van gemeenteleden dan op het klaren van de klus.'

Dat is ~~maar~~ mijn idee niet alleen op het diaconaat, het onderwerp van het betreffende hoofdstuk, maar voor heel het bezig-zijn met gemeenteopbouw.

Samenvattend: een 'op-weg-boek', dat uitnodigt om door te spreken. Mannen-, vrouwen- en jeugdverenigingen kunnen er goed terecht voor b.v. een 'blok gemeenteopbouw' gedurende een aantal avonden of morgens.

A Minnema

N.a.v.: C. van de Velde e.a., *Van werkelijkheid naar ideaal. Een praktische boek over gemeenteopbouw*. Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen in samenwerking met CEGE Boek. Omvang 239 pagina's; prijs f 27,50.

WOORD EN WERELD

Vanaf januari 1994:
Maandelijks uitgave van
'Nader Bekeken'

*Het alom gewaardeerde boek
'Nader Bekeken' met persselecties en commentaren verschijnt
vanaf januari 1994 in maandelijks afleveringen van
24 pagina's.*

Bel 078 - 159733

WOORD EN WERELD

HOTEL 'DREYEROORD'
OOSTERBEEK
tel. 085-333169

**Het hotel waar mevrouw zich UIT
en meneer zich THUIS voelt
Fam. Van der Straaten**

WAT HEEFT HET VOOR ZIN?

De samenleving en de cultuur waarin wij leven, zijn ongekend veelvormig. Je komt mensen tegen met allerhande godsdienstige achtergrond, met een heel verschillende kijk op het leven en uiteenlopende ideeën over de zin van hun bestaan. Wat betekent dit voor de kerken in Nederland?

Deze vraag stelt *Frits de Lange* in het elfde hoofdstuk van het *Handboek Godsdienst in Nederland*. Hij geeft ons daar een **prima** overzicht van de positie en de mogelijkheden van de kerk in een veelvormige samenleving. Centraal stelt hij de vraag: op welke manier geven mensen vandaag zin aan hun leven?

In het volgende geef ik de hoofdlijnen van zijn betoog weer.

Welke zin heeft mijn bestaan?

Wat is de betekenis van mijn doen en laten, van mijn bestaan? Mensen zoeken naar een plekje voor zichzelf binnen het verband van de wereld die hen omringt. Zij willen hun leven zien als iets dat is opgenomen in een groter geheel, een betekenisvolle orde.

Dat is niet maar een vraag voor een dieper moment. Het heeft ook met je alledaagse bestaan te maken. Met de praktijk van ons handelen. Wat willen we daar precies mee? Welke factoren zijn bepalend voor hoe we ons leven inrichten?

Nu is het niet zo dat iedereen zich deze vragen hardop stelt. En zeker niet even indringend en omvattend. 'Voor lang niet iedereen vormen de kosmos en de eeuwigheid de horizon; voor velen is een plek binnen gezin, vrienden of werk voldoende'. Velen vinden het ook niet zo belangrijk om vast te houden aan de antwoorden die zij eerder gaven. De antwoorden van vandaag mogen best haaks staan op die van gisteren. En morgen weer worden ingeruild voor andere.

En zo komen we heel wat verschillende soorten zinging tegen. De Nederlander heeft vandaag vele opties.

Onttovering van de wereld

De christelijke zingeving geeft een religieus antwoord op de vragen van de mens. Een breed antwoord, dat de hele mens aanspreekt: zijn willen, zijn voelen, zijn handelen en zijn kennen. Tot aan deze eeuw konden velen zich vinden in dit christelijke antwoord. Zo was het ook in de samenleving verankerd.

christelijke zingeving spreekt ons willen en voelen, ons handelen en kennen aan

Nu is dat niet meer zo. Vandaag worden er vele andere

antwoorden gegeven. Er bestaat een breed spectrum van zingevingen; het christelijk geloof is daarin niet meer dan één afzonderlijke kleurschakering. Mensen kunnen allerlei antwoorden krijgen. Zij hebben daarvoor het geloof kennelijk niet nodig. Menigeen vaart wel zonder geloof.

zonder geloof vaart menigeen wel

Zo worden kerk en geloof veroordeeld tot de rand van het maatschappelijk gebeuren. De religie heeft geen monopolie meer op het gebied van de zingeving. De kerk heeft het niet meer te zeggen op allerlei terreinen.

Op de verschillende gebieden is dit onze aanpak: we stellen ons doelen, en berekenen vervolgens de middelen en de effecten van ons handelen, die nodig zijn om dat doel te bereiken. Zinvol vinden we alleen maar wat effect heeft en nuttig is. En zo verliest de wereld haar religieuze glans: ze wordt onttoverd.

Binnenwereldlijk

Is nu het christelijk kijken naar de werkelijkheid verdwenen? Nee, nog steeds kent een groot percentage Nederlanders een duidelijk christelijk model van zingeven. Maar daarnaast is een ander model gegroeid, en dat krijgt breder instemming dan het christelijke. Het is een **binnenwereldlijke** levensbeschouwing, waarbij mensen de zin van hun leven zoeken in dit leven zelf.

Een klein aantal mensen is bewust atheïst. Maar de moderne levenshouding wordt vooral gekenmerkt door een religieuze onverschilligheid. En door de opvatting dat je geen zekerheid kunt krijgen of God nu wel of niet bestaat. En daarom zoekt men de zin van het leven binnen de grenzen van de werkelijkheid die je nu kent, zonder daar iets achter te zien.

Zo wordt de zingeving ontdaan van zijn religieuze kader. Velen hebben ook geen behoefte meer aan een complete levensbeschouwing. Men is al tevreden met stukjes, fragmenten van zin.

Al met al zijn hedendaagse Nederlanders een volk dat binnenwereldlijkdenkt met een zeer christelijke inslag. Je kunt dan ook niet zeggen, dat Nederland een volstrekt geseculariseerd land geworden is. Secularisatie is trouwens niet een onafwendbaar proces, dat zich met ijzeren natuurwetmatigheid voltrekt. Het is niet meer dan een sociologische theorie, die best eens door de feiten weerlegd zal kunnen worden.

Geloven à la carte

God is vandaag niet langer het centrum dat de hele samenleving bijeenhoudt. Hij is als integratiepunt verbleekt. En nu moeten de mensen in zichzelf antwoord

vinden op hun zinvragen. De wereld is uit elkaar gevallen in heel wat stukken. Het individuele ik is het enige middelpunt van waaruit de mens zijn wereld nog aaneen kan smeden.

Deze mens stelt zichzelf de wet, hij is autonoom geworden. Voor de zingeving betekent dat: zoveel hoofden, zoveel zinnen. Mensen bepalen zelf hun zin, naar individuele behoefte. Bestaande zingevingssystemen vormen bewijsmateriaal, waaruit ze hun eigen pakket naar keuze samenstellen. Men is wellicht gelovig, maar dan wel 'à la carte'. Eeuwenlang was zingeving confectie, maar nu is ze maatwerk geworden, toegesneden op de maat van het individu. Wie het niet zo positief wil zien praat over een 'supermarkt'- of 'graas-cultuur'.

Zo ervaren we een versplintering en verbroekeling van zin. Het zogenaamde **postmodernisme** ziet dit zelfs als positief. Het heeft juist meer waardering voor het relatieve dan voor het absolute. Stelt het individuele boven het algemene, het geschil boven de overeenstemming, de breuk boven de eenheid.

Aanpassing?

Hoe moeten de kerken reageren op deze waaier van zingevingen?

Ze komen te staan tegenover een enorme pluraliteit, cultureel, religieus en ook moreel. De normen vervagen niet zozeer, maar ze verschuiven. In plaats van een moraal die gericht is op het collectieve welzijn, **krijgen** we een moraal die gericht is op het individuele welbevinden.

zelfopoffering is uit, zelfontplooiing is in

Zelfopoffering is uit, zelfontplooiing is in. Elk individu mag zijn leven invullen naar eigen goeddunken, zolang daarbij maar niet de vrijheid van een ander om hetzelfde te doen wordt geschaad.

Hoe moeten de kerken hierop reageren? Ze zien zich gesteld voor de vraag: wie zijn wij als christelijke kerken en wat willen wij?

Twee antwoorden zijn mogelijk: aanpassing en verzet. Aanpassing aan de veranderende samenleving heeft gevolgen voor de kerkelijke organisatie. Mensen gebruiken de kerk dan voor hun eigen doeleinden. Daarbij hoort een maximum aan openheid en democratie. Informele vormen van samenkomen verdienen de voorkeur. Dan voelt ieder zich thuis en zo kom je tegemoet aan het proces van privatisering. De kerk probeert dan niet de individualisering te keren. Zij tracht mensen ertoe uit te rusten, niet minder maar *béter* 'ik' te leren zeggen. De kerk is weliswaar een gemeenschap, maar dan wel van mensen met een BAT-relatie: losjes-samen-geloven...

losjes-samen-geloven

Ook de inhoud van de boodschap vraagt om aanpassing. In plaats van een strakke binding aan **belijdenisgeschriften** of aan kerkelijk leergezag daarom liever een flexibele binding aan een beperkte geloofsregel. Geen exclusieve nadruk op Christus, maar liever een inclusieve concentratie op God, die immers ook in andere religies wordt gekend. God heeft vele namen; daarom geen claim dat de christelijke traditie het enige antwoord heeft op de universele vraag naar het heil.

De kerk die nog verder gaat, zal ook de concentratie op het godsgeloof opgeven, en de **mèns** centraal stellen als zoeker van zin en heil. Dan zullen ook **niet-religieuze** vormen van zin recht van spreken krijgen in de kerken.

Verzet en tegencultuur

Je kunt ook kiezen voor verzet. Je trekt je terug in de eigen traditie en groep. Of je gaat in het offensief om te proberen het christelijk geloof weer de leidende positie in de samenleving te geven. Hier dreigt echter het gevaar van isolement en getto-vorming en verstarring. De kerk is dan alleen nog maar van betekenis voor de kleine groep. De Lange typeert deze aanpak als een vlucht naar achteren. Daarnaast is ook (rare term) een vlucht naar voren mogelijk. Je kunt je ook verzetten tegen de heersende cultuur. In een vorm die progressief is en op de huidige cultuur betrokken. Deze vorm van verzet tekent protest aan tegen de verschraling van het bewustzijn van deze (post)moderne cultuur. En tegen de blikvernaauwing die optreedt wanneer je alles meet met de rede.

De kerk heeft immers een heel andere kijk op de werkelijkheid. Ze verkondigt een concurrerend alternatief van de verwereldlijkte levensbeschouwing. Een alternatief dat niet minder aanspraak maakt op algemene publieke geldigheid en waarheid. De rede geeft immers geen sluitend laatste antwoord op de vraag hoe het eigenlijk met de wereld staat.

Zo zet het geloof aan tot het vormen van een tegencultuur, die aan de cultuur als geheel een hoopvolle horizon aanbiedt: Christus de zin der geschiedenis.

Leslie Newbigin ziet de pluraliteit van vandaag als een dictatoriale maatschappijvisie waarin religie wordt gereduceerd tot een onbeduidende privé-aangelegenheid. De kerk moest zich volgens hem niet laten dwingen in het dwangbuis van dit subjectivisme en relativisme. Ze moet blijven vasthouden aan de belijdenis, dat Christus van beslissende betekenis is voor alle mensen, altijd en overal.

Een analyse die helder is en perspectieven biedt!

G.J. van Middelkoop

De Verenigde Protestantse Kerk in Nederland

Nadat de trio-synode van de Nederlandse Hervormde Kerk, de synodaal Gereformeerde Kerken en de Evangelisch Lutherse Kerk met grote meerderheid de ontwerp-kerkorde voor de VPKN heeft aangenomen, heeft ook de Hervormde Synode zich hierover uitgesproken. We geven de uitslag weer, zoals ir. J. van der Graaf deze in *De Waarheidsvriend* van 25 november j.l. heeft doorgegeven. Nadat hij de bespreking op de synode heeft verslagen, komt hij tot een kort commentaar dat we er meteen aan toevoegen.

Vorige week, op vrijdag 20 november, nam de hervormde synode met 21 stemmen tégen de concept kerkorde voor een *Verenigde Protestantse Kerk in Nederland* aan. De week daarvoor was het concept door de gezamenlijke synoden van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch Lutherse Kerk aanvaard met 19 stemmen tegen. In die stemming werd reeds duidelijk, dat alleen binnen de Hervormde Kerk (grote) tegenstand wordt geboden aan het Samen op Weg-proces. De uitslag van de stemming op de hervormde synode heeft dat nog eens bevestigd. Daarom was er nu geen applaus, in tegenstelling tot de triosynode, waar lang en ovationeel de handen op elkaar gingen. De vergadering van de hervormde synode bracht ieder bij de werkelijkheid terug, na de euforie van de behandeling in de triosynode.

Besluit

Na deze uitgebreide algemene beschouwingen ging de synode tot stemming over, met het bovenvermelde resultaat. Ds. B. Wallet, secretaris van de Raad van Deputaten Samen op Weg en voorzitter van de Commissie Kerkorde, had in een reactie op de sprekers nog wel toegezegd, dat de brieven van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond en de Confessionele Vereniging, in het kader van de raadpleging door de classes en de gemeenten zouden worden 'meegenomen'. Alle besluiten – zei hij verder – zijn kerkelijk genomen, maar de problemen zijn niet opgelost. 'Pluraliteit lossen we niet op met een eenmalig gesprek.'

Inderdaad is de besluitvorming correct verlopen, al bleef ook nu de zaak omtrent fusie of federatie mistig. Met ruime meerderheid heeft de hervormde synode nu ook zelf echter de kerkorde aanvaard. Als zodanig verliep alles correct. Maar men kan evengoed zeggen, dat de ontwerp-kerkorde met de stem van een breed gedeelte der kerk tégen (hervormd gereformeerden en enkele confessionelen) werd aangenomen. In de kerk heerst echter als het goed is niet de macht van het getal. Evenwel zijn we nu in het stadium gekomen, waarin de kerk zelfs over zichzelf stemt met meerderheid van stemmen. Wat is dan de (hervormde) kerk in deze?

Intussen kristalliseren posities uit. Buiten de vergaderingen wordt wel gepoogd allerlei nuancerings aan te brengen in stemgedrag. Maar als het erop aankomt, kan slecht vóór of tegen worden gestemd. Zo goed als dan geldt, dat het gereformeerde deel der kerk aaneengesloten stemt, zo vormt ook het overige deel een gesloten front. De stellingen lijken te zijn ingenomen.

De vraag is, of dit zo verder mag gaan. Enigszins begrijpelijk is ter synode gelaakt, dat het woord *synodocratie* viel (in de brief van 'de 19'). Wij zouden immers ook géén andere weg tot ker-

kelijke besluitvorming weten dan de weg van de ambtelijke vergaderingen! Maar wel mag de vraag worden gesteld, of er sprake is van wijs beleid of – om het zacht te zeggen – van onverstandig beleid. Wanneer in een bestuur op vitale punten telkens bij meerderheid van stemmen besloten wordt, geeft dit op den duur frustraties en breuklijnen. Wijs beleid is het dan om toch maar het gesprek voort te zetten. Dat mag toch, zéker wel worden gevraagd, wanneer de kerk voor zulke ingrijpende beslissingen staat, dat voortgaan naar hereniging voor een belangrijk deel van de kerk betekent overgaan naar een andere kerk. Op deze wijze gaat een minderheid door onder het juk van een meerderheid. Laat dat dan een *meerderheidsbewind* heten in plaats van synodocratie.

Het woord is nu aan het zogeheten 'grondvlak', liever aan gemeenten en classes. Verwacht mag worden, dat de gemeenten in de volle breedte van de kerk de ernst van de huidige ontwikkelingen zullen verstaan.

Er breekt een tijd aan, waarin grondige voorlichting naar de gemeenten toe nodig is. Maar méér dan informatie en discussie of 'actie' is nodig, het gebed om leiding des Geestes voor allen, die zich bezig moeten gaan houden met de ontwerp-kerkorde en alles wat daaromheen aan de orde is.

En dan vooral het gebed om bewaring der kerk.

Terug naar de Hervormde Kerk?

In *De Wekker* van 17 december j.l. snijdt mr. C.J. Verplanke een zaak aan, die ik hier en daar ook wel eens onder onze kerkleden heb horen opperen. Ik geef daarover geen afgerond oordeel, maar geef zijn standpunt ter informatie door.

Schrijver dezes is geen theoloog, geen kerkrechtsgeleerde, geen kerkhistoricus, maar hij bewoont gewoon de midden-orthodoxe ruimten in het pand der Chr. Geref. Kerken. Hij heeft geen averis jegens de Geref. Kerken, noch jegens de Geref. Gemeenten, wel bedenkingen. Hij betreurt slechts, dat op zondag velen elanders kerkepad kruisen, ieder op weg naar een eigen kerk om er dezelfde God te eren, zij het op verschillende wijze.

In die kerkepadkruisingen schijnt nu verandering te komen. Slechts kennis nemende van de beide (helaas nog niet gefuseerde) christelijke dagbladen (*R.D.* en *N.D.*) en voorts van een aantal neutrale (vanaf *Trouw* tot *N.R.C.*) moet men constateren, dat twee grote Kerken (Ned. Herv. en Geref.) en een kleinere (Evangelisch-Lutherse) bezig zijn met een fusie, waarvan het resultaat een Verenigde Protestantse Kerk moet opleveren. In de Geref. Kerken hoort men soms nog enig gebrom, maar geen verzet; in de Ned. Herv. Kerk is er een vrij grote minderheid (Geref. Bond en rechts-confessionelen), die weinig tot niets voor zulk een samenvoeging voelt en gewoon Hervormd wil blijven. Zij willen de Herv. Kerk niet verlaten en zijn van mening, dat juist de Samen-op-Weggers de Herv. Kerk verlaten.

Gesteld dat het proces niettemin doorgaat – en daar ziet het wel naar uit –, zou het dan inderdaad kerkrechtelijk mogelijk zijn, dat de rechtervleugel de Ned. Herv. Kerk voortzet? Dat zal nog heel wat problemen opleveren, b.v. ten aanzien van de naamgeving, de eigendomsrechten, de rechtspositie der predikanten enz.

Maar gesteld dat het lukt de Ned. Herv. Kerk in verkleinde vorm voort te zetten, zodat zij alleen uit rechtzinnig denkenden bestaat, is er dan geen aanleiding voor onze Kerken (en voor de vrijgemaakte Geref. Kerken en voor de Ned. Geref. Kerken en voor de Geref. Gemeenten) zich te buigen over het stuk dat onze geestelijke voorvader Hendrik de Cock op 13 oktober 1834 te Ulrum ondertekende en waarin hij na allerlei conflicten defini-

tief afscheid nam van de Ned. Herv. Kerk en de Kerk stichtte, waarvan wij tot vandaag de dag nog lid zijn: de Chr. Geref. Kerk?

In die Acte wordt nl. verklaard 'geen gemeenschap meer te willen hebben met de Nederlandsche Hervormde Kerk, tot dat deze terug keert tot de waarachtige dienst des **Heeren**'. De Acte heet dan ook Acte van Afscheiding of Wederkeering.

Welnu, als een aantal gemeenten op confessionele gronden de Ned. Herv. Kerk wil handhaven en niet wil overgaan naar de Ver. Prot. Kerk, is er dan geen reden voor onze Kerken om weder te keren tot de Ned. Herv. Kerk? Zeker, ook binnen die herstelde Ned. Herv. Kerk zullen wel verschillende modaliteiten zijn, maar zou het kerkelijk leven in ons land niet veel overzichtelijker worden als er slechts twee Protestantse Kerken zouden zijn, t.w. de ruim denkende Ver. Prot. Kerk en de rechtzinnige Ned. Herv. Kerk?

Dat alles als leek overziende, rijst de vraag, of wij de totstandkoming van de Ver. Prot. Kerk niet moeten toejuichen, mits zulks leidt tot handhaving van (een deel van) de Ned. Herv. Kerk. Dan kunnen wij terug naar de Kerk waar wij tot 1834 toe behoorden en doen wij na 160 jaren afscheiding recht aan wat wij toen beloofden: de **wederkeer**. En het zou wellicht goed zijn, als de Hervormde predikanten en gemeenten die niets voelen voor een Ver. Prot. Kerk, zich eens realiseerden, dat hun handhaving van de Ned. Herv. Kerk zou kunnen leiden tot een toestroom van hen die zich destijds hebben afgescheiden. Maar helaas heb ik van die laatste wens nog weinig vernomen.

De zegenende ouderling

De discussie over de figuur van de ouderling die de zegen aan de gemeente mag opleggen, is in onze kerken nog volop **aan** de gang. Ook in ons blad zal hierop in de m-briek Woord en Weerwoord nader worden ingegaan. Daarom geef ik hier door, wat in het *Kerkblad van het Noorden* van 26 november j.l. hierover door ds. Tj. Boersma werd geschreven.

Een tijdje geleden nam ik in de Persschouw een artikel op van dr. L.J. Joosse, waarin deze zich keerde tegen het besluit van de generale synode van Omnen dat ook de ouderling de zegen mag opleggen. Inmiddels reageerde hierop prof. dr. C.J. de Ruijter in *De Reformatie*.

Dat deze zaak ook in het buitenland leeft bleek mij uit een artikel van dr. P. van Gorp in *Reformanda* (10-11-'93). Van Gorp laat de stem horen van prof. dr. J. de Jong uit Canada. Ik neem het artikel in z'n geheel over.

Wanneer binnenkort de Acta verschijnen, zullen de kerkeraden aan het werk moeten om de besluiten van de synode te toetsen aan Schrift en kerkorde. Daar hoort ook het besluit bij om aan ouderlingen het recht te geven de zegen op te leggen. Dat is een ingrijpend besluit. In *De Reformatie* is prof. dr. C.J. de Ruijter een artikelenreeks begonnen over het besluit van de synode van **Ommen** inzake het opleggen van de zegen door de ouderling. Hij betoogt daarin dat dit besluit van veel verdere strekking is dan over het algemeen aangenomen wordt. We denken dat hij daarin gelijk heeft. Op de achtergrond van dit besluit staat namelijk een bepaalde ambtsopvatting die afwijkt van wat we tot nu toe over de ambten dachten. Ze wijkt ook af van wat in de bevestigingsformulieren daarover gezegd wordt.

We hopen later op deze zaak uitvoeriger in te gaan. Nu eerst willen we een stem laten horen uit Canada, namelijk van prof. dr. J. de Jong, die aan de opleiding van onze zusterkerken hoogleraar is onder meer in de ambtelijke vakken.

Hij betoogt onder meer dat preken, sacramentsbediening en de zegen opleggen met elkaar een eenheid vormen. En dat het daarom onjuist is aan een ouderling wel toe te staan de zegen op te leggen, maar hem de bediening van Woord en sacramenten te onthouden. Van het een móet het ander komen.

Hij zegt dat dr. A.N. Hendriks van oordeel is dat de oude situatie gehandhaafd moet worden. Maar:

Anderen zijn van mening dat de kerken een nieuwe richting moeten inslaan. Zo heeft bijvoorbeeld prof. C.J. de Ruijter, de opvolger van prof. Trimp, gevraagd: waarom kan een ouderling de sacramenten niet bedienen? Naar mijn mening is dit een logische consequentie van de aanpak van deze zaak door de synode van **Ommen**. Wanneer een ouderling zijn handen kan opheffen en de zegen kan bedienen, waarom kan hij dan de sacramenten niet bedienen? Trimp heeft ervoor gewaarschuwd dat een ouderling zich niet moet verbeelden een predikant te zijn. Maar vandaag schijnt een nieuwe generatie meer geneigd te zijn deze richting in te slaan. En we moeten deze ontwikkeling verwachten, omdat de Gereformeerde Kerken de zegen altijd hebben verbonden aan het preken en de sacramenten. Al deze handelingen hebben het karakter van bediening. Wanneer één van deze liturgische handelingen door een ouderling kan worden verricht, waarom dan niet de andere? Niet alleen het opheffen van de handen, maar ook de verandering van het spreken over ons (zoals het tot nu toe altijd gedaan werd) in u bij het uitspreken van de **zegen(bede)** wordt door prof. De Jong afgekeurd:

Zelfs de verandering van 'ons' in 'u' verbreekt de aloude trits van zegen, woord en sacrament. De ouderling die het woord 'u' gebruikt spreekt als een predikant. Als iemand die zich onderscheidt van de gemeente, spreekt hij een zegenend woord tot de gemeente. Dit wijkt af van de traditionele gang van zaken, welke dat recht tot een predikant, dat is iemand die door de gemeente beroepen is.

Prof. De Jong spreekt tenslotte zijn zorg uit over deze ontwikkelingen:

Een andere zorg over deze zaak is de vraag waar dat volgen van deze nieuwe richting tenslotte op uit moet lopen. Zo heeft bijvoorbeeld prof. De Ruijter ook al beweerd dat het werk van de diakenen een genademiddel genoemd kan worden. Hij heeft geopperd dat de gereformeerde dogmatiek de hele zaak van de genademiddelen opnieuw zou moeten bezien in het licht van het werk van de diakenen. Hoewel het hier om een ander ambt gaat, is de achterliggende gedachte dezelfde. Wanneer de sacramenten door een ouderling bediend kunnen worden, waarom dan ook niet door een diaken? Het ziet er naar uit dat de klassieke gereformeerde opvatting over het onderscheid tussen de ambten door deze benadering verloren gaat. En dat alles bevestigt weer dat voor je 'oude gebruiken' overboord werpt, je eerst moet weten wat deze bedoelden te zeggen.

Op de synode heeft prof. Te Velde als adviseur in dezelfde richting gesproken. We weten dat de uitvoering van dit besluit in de vrijheid van de kerken wordt overgelaten. Een vreemde besluitvoering van de synode: wanneer volgens de Schrift een ouderling het recht heeft de zegen op te leggen, mag een kerkeraad de gemeente die zegen toch niet onthouden?

Het is dan ook niet voldoende om als kerkeraad te besluiten maar bij de oude regeling te blijven. Dat kan alleen, dunkt ons, wanneer de kerkeraad tot de overtuiging is gekomen dat het synodebesluit niet geratificeerd moet worden. En daarop moet dan wel volgen het indienen van bezwaren bij de volgende synode. We zijn dus nog niet van deze zaak af, helaas. En zo zullen er zeker meer zaken komen!

W.G. de Vries

Beroepen te Appingedam: K.A. van der Meer, kandidaat te Groningen; te Hoogezand-Sappemeer (2e predikantsplaats): J.B. Wilmink te Hilversum; te Maassluis/De Lier: J. Beekhuis, kandidaat te Kampen.

Beroepbaar gesteld door de classis Kampen: J. Beekhuis, Silene 6, 8265 GZ Kampen, ☎ (05202) 19217 en R.H. Knigge, Keulsestraat 13, 8262 TT Kampen, ☎ (05202) 27962.

Toegelaten tot de dienst des Woords door de classis Alkmaar-Zaandam: W.H. de Groot, beroepen predikant te Broek op Langedijk.

Aangenomen naar Zwijndrecht-Groote Lindt: P.M. van der Horst te Barendrecht.

Bedankt voor Almelo, Haarlem en Veenendaal (2e predikantsplaats): J.R. Geersing te Lisse/Voorschoten.

PERSBERICHT

MANDAAT en de Groen van Prinsterer Stichting hopen op zaterdag 5 februari 1994 een congres te organiseren over de positiebepaling van de christen in de samenleving. Aanleiding vormen de recente ontwikkelingen in de euthanasiekwestie en de Algemene Wet Gelijke Behandeling, waardoor de rol van de christenen in de openbare samenleving weer verder is teruggebracht. Het congres zal als thema hebben: 'Burgers van twee koninkrijken'. Tijdens het congres zullen drie aspecten van dit thema door middel van referaten aan de orde worden gesteld. Na de lezingen wordt hier in verschillende werkgroepen over doorgesproken, terwijl in een forum geprobeerd wordt om tot afrondende conclusies te komen.

In het januarinumnummer van *Ons Burgerschap* zal het definitieve programma verschijnen, wat u telefonisch kunt bestellen. Het zal plaatsvinden op 5 februari 1994 om 10.00 uur in de Guido de Bres Scholengemeenschap (Arnhemseweg); kosten deelname f 20,- (incl. lunch). Opgave: MANDAAT, postbus 439, 3800 AK Amersfoort, ☎ (033) 613546.

PERSBERICHT

Opvoeden met vallen en opstaan

Ruim 500 ouders hebben de oudercursus tot nu toe gevolgd. Door het hele land zijn cursussen gegeven. Opvallend is de openheid die er groeit onder elkaar om fijne en lastige zaken van de opvoeding met elkaar te delen. Hoe **begeleidt** je als ouder je kind op de weg naar het zelf verantwoordelijk zijn in Gods koninkrijk.

De oudercursus in uw woonplaats

Deze cursus kan ook in uw gemeente, met tenminste 12 deelnemers, worden gegeven. In overleg met u wordt de cursusavond gekozen. Het GVI zorgt dan voor deskundi-

ge **begeleid(st)ers**, het cursusboek e.d. De avonden zijn om de 14 dagen.

Sinds drie jaar werken 'De Driehoek', het GPC, 'Dit Koningskind' en het GVI samen in deze oudercursus. In januari D.V. zal het herziene cursusboek worden gebruikt met veel opgedane ervaringen en reacties van de deelnemers erin verwerkt.

Inhoud van de oudercursus

De volgende onderwerpen komen per avond aan de orde

1. *doel van de opvoeding*

- sleutelwoorden in de opvoeding
- gezag is dienen en investeren in het kind

2. *geloofsopvoeding*

- leren bidden, bijbellezen, ideeën voor de praktijk
- God leren **kennen** en Hem vertrouwen in de verschillende levensfasen

3. *ontwikkelingsfasen*

- sociale en emotionele ontwikkeling; ontwikkeling van het geweten
- angsten in de verschillende leeftijdsfasen
- zelfbeeld van het kind

4. *acceptatie en communicatie*

- acceptatie en verschillen tussen ouders
- gedrag en oordeel leren onderscheiden
- wie heeft het probleem, de ouder of het kind? Ik-boodschappen
- communicatie als het kind voor de ouder onaanvaardbaar gedrag vertoont

5. *actief luisteren*

- voorwaarden voor actief luisteren; wanneer actief luisteren
- actief luisteren bij jonge kinderen; bij **verzet/weerstand**

6. *omgaan met conflicten*

- botsingen tussen ouders en kinderen over verschillende behoeften en waarden; **beïnvloeden** van gedrag
- straffen en belonen; het oplossen van conflicten

Als u belangstelling hebt, kunt u bellen met het GVI: ☎ (038) 231666. De prijs van deze cursus is f 155,-. Voor echtparen f 215,- (excl. koffie en eventueel zaalhuur).